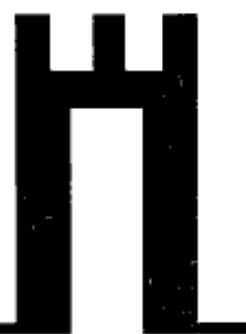

hláská

ročník VII, 1996, č. 3

Jeskynní hrad v Rytířské jeskyni

Z. Fišera

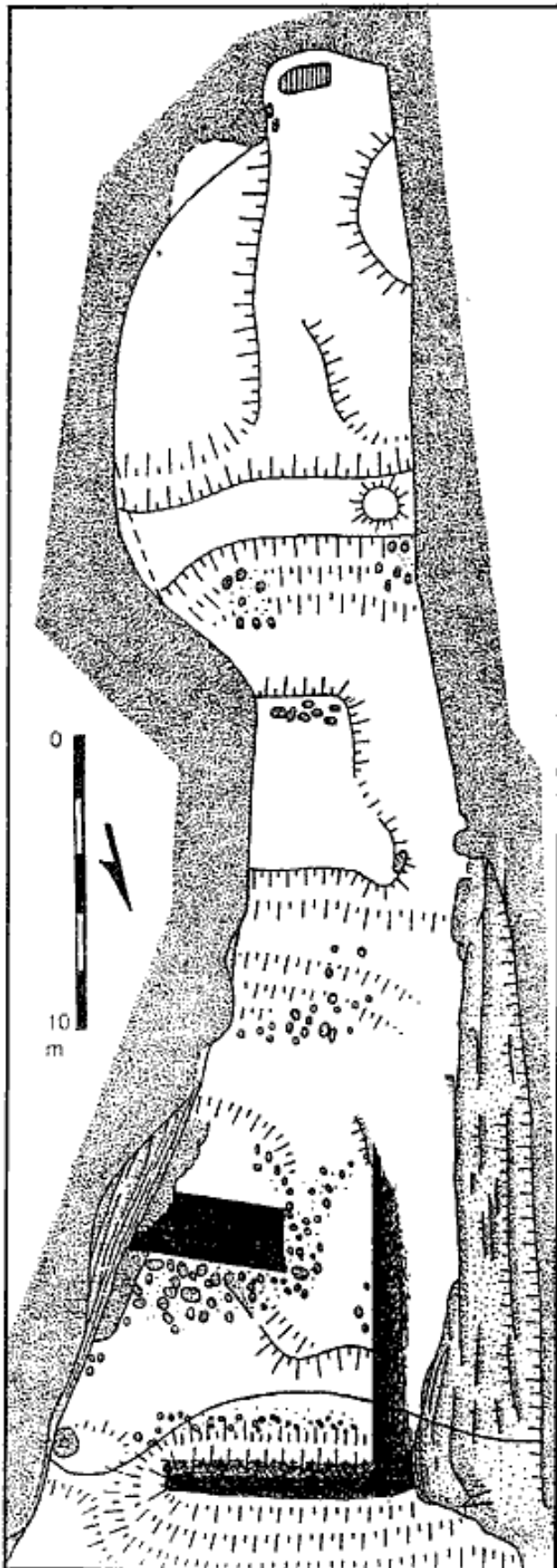
Na rozdíl od alpských zemí nepatří české země k oblastem, kde typ hradu zvaný jeskynní je všeobecně známým pojmem. V pískovcových oblastech na severu Čech se sice vyskytuje několik lokalit zcela či okrajově k tomuto typu příslušejících (Klemperka, Sraráky - Starý Kokořín, Harasov v okr. Mělník, Zbiny, Svojkov, Milštejn v okr. Česká Lipa, avšak nepředstavují klasický příklad jeskynního hradu s kamennou zástavbou přímo v jeskyni. Zde tvoří dutinová, podpřevisová, jeskynní či ve skalní stěně vytesaná část pouze menší díl většího obranného celku. Z bývalých českých hradů, dnes ležících v Sasku, lze připomenout jednak Frieinstein, představující určitou formu jeskynního hradu bez kamenné zástavby a potom skalní hrad Neu-Wildenstein s impozantní tunelovou jeskyní zvanou Kravin, představující vlastně jeskynní předhradí. Ke sporným lokalitám patří Axamitova brána v Českém krasu či v Moravském krasu jeskyně Pekárna a Zbojnická jeskyně. Snad jediným opravdovým jeskynním hradem v naší republice je Rytířská jeskyně.

Rytířská jeskyně se nachází na katastru obce Lažánky v okrese Blansko a představuje jednu z početné řady jeskyň Moravského krasu. Je situována v Suchém žlebu nad údolní komunikací, vysoko v levobřežním jižním svahu. Je kryta lesním porostem a je dostupná po úzké pěšince odbočující asi v polovině stoupání vpravo ze zrušené žlutě značené turistické stezky, vycházející ze Suchého žlebu. Její výrazný jeskynní portál patří k největším u nás; je ve svém vstupu asi 17 m vysoký a 13,5 m široký. Jeho čelo směřuje severním až severovýchodním směrem na dno Suchého žlebu. Vystupuje ze skalního kuloáru se strmými stěnami, zajišťujícími absolutní bezpečnost a nepřístupnost. Jako u veliké většiny jeskynních hradů bylo i zde nutné umělými fortifikačními prostředky zajistit čelní skalní portál jeskyně. Velikou výhodou tohoto typu hradu je totiž skutečnost, že oproti jiným hradním typům nebylo nutné při hájení zaujmout kruhovou obranu, neboť postačovalo hájit pouze čelo celé obranné jednotky.

Pro většinu evropských jeskynních hradů je typická zděná zástavba, minimálně představující čelní kamennou zeď. Jsou však jeskynní hrady, kde náznaky zdíva nebyly objeveny. V případě Rytířské jeskyně se setkáváme s využitím zdíva z nasucho kladených balvanů. Čelní část jeskyně byla přeřezána dvojicí za sebou položených obranných zdí, situovaných vůči sobě v mírném odklonu. Jejich průměrná vzdálenost od sebe činí 6 m. Původní výška zdí dnes ovšem není známa, lze předpokládat přítomnost roubené či hrázděné nástavby. Z venkovní, časově mladší zdi je zřetelné 9 m dlouhé valové těleso, vytvořené destrukcí původní zdi. Zbývající 4 metry na východní straně chybí. Zde se nacházela první, možná jediná linie hradní obrany. K této zdi přiléhá další pravoúhle položená zeď, složená z volně kladených balvanů. Tato zeď je ovšem novodobého původu, vzniklá jako ochranná zeď při archeologickém výzkumu (Skutil 1963, 12; informace pamětníka výzkumu).

Vnitřní obranná zeď dosahuje dnes délky pouze 5,6 m. Její západní část byla patrně zničena dřívějšími archeology - amatéry. Výška zdi dosahuje jednoho metru a šířka zdíva u jeskynní stěny je uváděna 1,6 m. Patrně mohla být široká plně dva metry. Zde lze předpokládat přítomnost hlavního obytného objektu jeskyně. V porovnání s ostatními jeskynními hrady tento objekt nepřiléhal k bočním stěnám jeskyně a tyčil se izolovaně uprostřed. Při dlouhodobém využití této lokality není pochyb o její vnitřní zástavbě. Hlubší závěry však zatím nelze učinit. Sporné zůstává využití zadních partií jeskyně, dnes díky řadě amatérských výzkumů silně nezřetelných. Délka jeskyně se pohybuje okolo 48 m a navazuje na další podzemní prostory.

Písemné doklady o využití Rytířské jeskyně jako fortifikace se nedochovaly, nebo nebyly dosud objeveny. Samotný název jeskyně však napovídá, že se jednalo o středověké sídlo nebo opěrný bod, dávající do souvislosti s osobou rytíře či rytířů. Dnes neznáme původní název tohoto jeskynního hradu, který při svém dlouhodobém trvání (jak ukážeme dále) jistě nějaké jméno měl,

Rytířská jeskyně. Zdivo východ - západ středověké, zdivo sever - jih novodobě z počátku 20. století (měřeno pásmem na jaře 1995, zaměření a kresba autor)

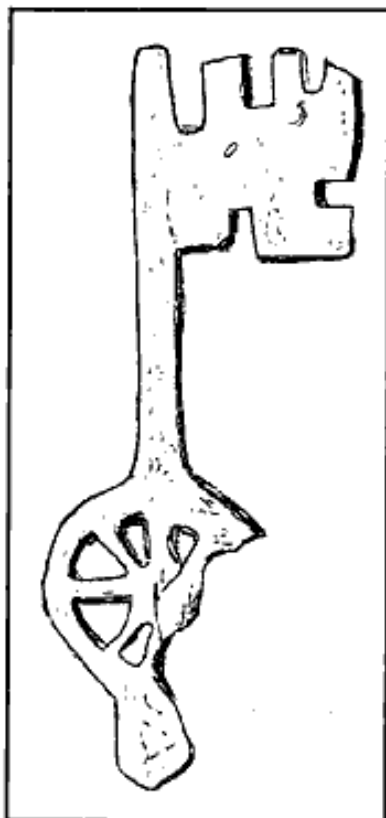
tak jako měly svá jména jeskynní hrady v Evropě, k nimž se písemné prameny dochovaly.

Počátkem 60. let tohoto století proběhl v přední části Rytířské jeskyně archeologický výzkum pod vedením dr. Josefa Skutila, který však bohužel dodnes jako majetek Archeologického ústavu v Brně není zpracován. Přesto jsou tyto výzkumy díky předběžným zprávám (Skutil 1961, 30 - 31; Skutil 1963, 12 - 14) dostupné. Bylo zde zjištěno staré osídlení, z přední části jeskyně pochází vedle různých paleolitických a pravěkých nálezů i doklady únětické kultury. Veliké množství materiálu je však středověké. Vedle souboru keramiky to jsou železné předměty, z nichž vyniká gotický klíč a hroty šípů, dáváne již dr. Skutilem do spojitosti s dobýváním jeskyně ve středověku. Časové zařazení těchto nálezů patří do rozmezí od poloviny 13. do 15. století. Do 15. století je řadil dr. Skutil a dával je do spojitosti s obdobím po zničení nedalekého hradu Blanské či Blansko, dobytého roku 1431 husitským vojskem Prokopa Holého.

Nepříznivé sluneční podmínky k severu situované jeskyně a odlehlost od hospodářského zázemí napovídají, že hrad tvořil spíše opěrný či strážný bod než skutečné sídlo středověkého feudála a proto je málo pravděpodobné, že měl nějakou spojitost s drobnými rytířskými statky v okolí, jako byly kilometr jihozápadně vzdálené Lažánky. Na dva kilometry na východ ležících Vilémovicích vládl rod, který se po této vesnici také psal. Jeho příslušníci byli buď větví rodu pánů z Ceblovic, nebo jejich ministeriály. Rod Cebloviců vlastnil původně celé území na levé jižní straně Suchého žlebu, jímž pak probíhala hraniční linie domén. Nejvýznamnějším sídlem rodu byl hrad Holštejn, ležící od rytířské jeskyně 6 km na severovýchod, zbudovaný Hartmanem z Ceblovic (1283 - 1302). Tomuto mocenskému celku byl ve druhé polovině 13. století měitou protiváhou hrad Blansko ležící více než kilometr severovýchodně od Rytířské jeskyně v sousedním Pustém žlebu. V nejstarším období patřil manům olomouckých biskupů. Suchý žleb mohl představovat jakousi přirozenou hranici mezi oběma celky, která si vyžadovala mocenské zajištění. To mohlo být důvodem k využití příhodné jeskyně jako pevnosti. Z její polohy na levém jižním břehu výrazného krasového údolí je jen velmi málo pravděpodobné, že by opevnění vzniklo na území patřící k biskupskému Blansku.

Mnohem problematičtější je původ nedaleké fortifikace nad Skalním mlýnem (Doležel 1994, 177 - 190). Časové zařazení keramiky do druhé poloviny 13. století ukazuje na vznik této lokality přibližně ve stejném období kdy vznikl hrad v Rytířské jeskyni. Při současném stavu poznání nelze určit, na kterém majetku opevnění nad Skalním mlýnem vzniklo. Levobřežní část Suchého žlebu mohla ještě patřit Ceblovicům, ale již i k biskupskému majetku.

V průběhu neklidného 15. století hrad v Rytířské jeskyni zanikl a nebyl již obnoven. Doklady o jeho dobývání však nelze jednoznačně spojovat s jeho zánikem, případně definitivním zničením. Podobně jako u řady jiných opevnění mohl ztratit svůj strategický význam a zaniknout méně násilným způsobem.

Středověký gotický klíč ze souboru archeologických nálezů z Rytířské jeskyně. Nálezy z výzkumu z počátku 60. let tohoto století jsou uloženy v pobočce AÚ Brno v Dolních Věstonicích (kreslil autor)

Jeskynní hrad v Rytířské jeskyni představuje ojedinělou lokalitu tohoto druhu na území českého státu. Jeho stavební podoba vychází z domácí tradice a místních představ o využití jeskynního prostoru k opevnění stavbě. Využívání zdí z kamenů kladených bez maltového pojiva není u zahraničních jeskynních hradů obvyklé a tvoří zásadní rozdíl, s kterým se při porovnávání těchto staveb můžeme setkat. Ostatní náležitosti při srovnání s jeskynnými hrady v Evropě (osobní poznatky a množství zahraniční literatury, z níž hlavní díla uvádím na závěr) má i Rytířská jeskyně a to ji spolu s archeologickými nálezy nezvratně řadí k typu jeskynních hradů. Právem je počítána mezi fortifikované jeskyně středověku.

Tímto děkuji PhDr. Jiřimu Doležalovi z Archeologického ústavu v Brně za poskytnutí základních dostupných materiálů o Rytířské jeskyni.

Literatura: Bizer, Ch. - Gradmann, W. 1994: Burgen und Schlösser der Schwäbischen Alb. DRW-Verlag; Doležal, J. 1994: Dvě málo známé fortifikace Moravského krasu. Archaeologia historica 19, s. 177 - 197. Brno; Ebhardt, B. 1939: Der Wehrbau Europas im Mittelalter I. Berlin; Hosák, L. a kolektiv 1981: Hradby, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. Jižní Morava. Praha; Skutil, J. 1961: Předběžná zpráva o výzkumu Veručiny díry a některých jiných přilehlých jeskyní v Suchém žlebu v Moravském krasu. Přehledy výzkumů 1960 AÚ ČSAV Brno; Skutil, J. 1963: Předběžná zpráva o hlavních výsledcích výzkumu Rytířské jeskyně. Přehledy výzkumů 1962 AÚ ČSAV Brno; Trapp, O. 1981: Tiroler Burgenbuch V. Band - Sarntal. Bozen-Wien

Zaniklá tvrz v Úlohu u Klatov

J. Úlovec

Staré Klatovsko je velmi bohaté na panská sídla. Na jeho teritoriu vznikly, existovaly a postupně zanikly téměř dvě stovky hradů, tvrzí a zámků. Mnohé z nich zůstávají po dnešní dobu nepoznané, neví o nich literatura, mnohdy je neznají ani místní obyvatelé. Mezi tato zapomenutá panská sídla pak přináležejí rovněž zaniklé sídlo v Úlohu.

Problematika této tvrze je velmi složitá. Skutečnost, že v Úlohu vůbec někdy existovala, byla zřejmá pouze ze souvislostí, neboť historická literatura se o ní nezmiňuje. Jako první naznačil takovou možnost vlastně až autorský kolektiv v souvislosti s výzkumem cyklu vedut v týneckém zámku.¹⁾ Samotná obec byla v literatuře sice již několikrát zmíněna, ovšem vždy víceméně jen epizodicky. Pouze bývalý farní věstník klatovského vikariátu přinesl velké množství historických zpráv pro dobu od poloviny 17. století.²⁾ V počátku bádání o panském sídle v Úlohu bylo proto nutné provést alespoň zevrubný průzkum archivních pramenů, na jehož základě by bylo možné poznat starší historii vesnice a jejích držitelů.

Úloh je dnes malá vesnička, ležící v závěru údolí táhnoucího se odtud přes Běšiny a Neznašovy až

k Lubům u Klatov. Protéká jí několik bezejmenných malých vodních toků, spojujících se pod ní v Drnový potok. Její založení spadá zřejmě do rozhraní 13. a 14. století.³⁾ Již ve 14. století je prameny zmiňována jako farní ves s kostelem svatých Petra a Pavla, který sloužil rovněž farníkům z Běšin, vesnici vzdálené dva kilometry severozápadním směrem. Vůbec první zmínka o ní pochází z roku 1352, a to právě v souvislosti s místním kostelem. Tehdy totiž byla vesnice "Vloh" uvedena v diecézním soupisu Čech v souvislosti s tzv. papežským desátkem.⁴⁾

O nejstarších držitelích vesnice nebo jejích částí jsme ovšem informováni až v době o něco pozdější. V berním rejstříku Plzeňského kraje z roku 1379 je uvedeno, že v Úlohu držel blíže neznámý Mětíš dvě popluzí.⁵⁾ Současně s ním však žil Mikuláš, příslušník nižšího šlechtického stavu - rytíř, který vlastnil v Úlohu blíže nespecifikovaný majetek. Kolem roku 1380 ovšem zemřel, takže právem královské odúmrti byl dne 27. listopadu téhož roku v Klatovech povolán jeho nemovitý majetek.⁶⁾ V povolání není bohužel konkrétně uvedeno, co vlastně v Úlohu držel. Z obou víceméně ojedinělých

zpráv však můžeme soudit alespoň tolik, že vesnice byla v sedmdesátých letech rozdělena minimálně na dvě části, které drželi různí majitelé.

Zajímavá, bohužel opět ojedinělá zpráva se dochovala ze srpna roku 1413. Tehdy byl panem Vilémem z Čachrova dosazen úložský farář Jakub na místo bývalého faráře v Čachrově.⁷⁾ Těžko říci, zdali Vilém tehdy držel rovněž část vsi, nebo vlastnil pouze část podacího práva k místnímu kostelu. Z jiného pramene ovšem víme, že tehdy žil současně pan Drslav Úložský, zvaný rovněž Úlehle z Úloha, snad potomek některého z předcházejících držitelů a roku 1414 současně velhartický purkrabí.⁸⁾

Následné zprávy o Úlohu a jeho majitelích jsou o padesát let mladší. V době kolem poloviny 15. století držel ves nebo její část pan Bušek z Úloha (v originále "Bussko de Vloha"), který před rokem 1464 zemřel. Když po něm byla dne 3. května svolána v Klatovech odúmrť, sestávající z majetku ve vesnicích Brtí, Rajske a Úloh, král Jiří Poděbradský ji celou přenechal již 7. května panu Janovi Očedělskému z Hrádku. Proti tomuto obdarování okamžitě vystoupili příbuzní zemřelého Buška, totiž Matyáš z Úloha (a to jménem své manželky Kateřiny z Hrádku), a dále jeho děti Vyšemír, jeho bratr Jan a jejich sestra Eliška z Úloha. Řešení vzniklého sporu se protáhlo až do roku 1468, odúmrť však zůstala Janovi Očedělskému.⁹⁾ S tímto pánem se členové rodu Úložských střetli v budoucnosti ještě jednou. Roku 1470 totiž zemřela paní Kateřina z Hrádku, manželka Matyáše z Úloha a matka Jana Úložského. Její věno, které měla zapsáno na vesnicích Kuzí, Starý Láz a Blata, bylo proto svoláno právem královské odúmrťi a král Jiří Poděbradský je ještě téhož roku 1470 daroval Janovi z Úloha. Proti tomuto obdarování sice vystoupil pan Jan Horšický jménem Jana Očedělského a jeho bratra Stacha, avšak panovník potvrdil jako držitele odúmrťi Jana "de Vloha".¹⁰⁾

Situace v držbě jednotlivých dílů vsi byla však ještě složitější, než tomu nasvědčovaly výše zmíněné zápisy. Snad pro nějaké nesrovnalosti (nebo z důvodu Janova úmrtí?) došlo roku 1481 k novému svolání odumřelého majetku po paní Kateřině z Hrádku a z Úloha (v orig. "... et de Vloha"). Věno tehdy získali pan Svatoslav z Úloha a sirotci po Vyšemírovi z Úloha. Proti tomuto darování odúmrťi novým majitelům se sice postavil nám již známý Stach z Hrádku, případ se projednával před soudem ještě roku 1488, avšak ke změně původního rozhodnutí velice pravděpodobně již nedošlo.¹¹⁾

Z těchto několika stručných písemných zmínek vyplývá mimo jiné, že ve druhé polovině 15. století žilo hned několik šlechticů, příbuzných k rodu rytířů z Úloha. Byli to především Bušek, Matyáš, Jan, Svatoslav, Vyšemír a jejich děti. I přes toto množství členů rodu jim vesnice Úloh nepatřila celá. Jednu její část, lépe řečeno plat z jedné části z ní plynoucí, vlastnil pan Racek Varlejš z Bubna. Roku 1477 totiž prodal svému sousedovi, panu Výškovi z Obytec, roční plat ve výši 7 kop a 7 českých grošů, zapsaný na vesnicích Vlastějov a Úloh,¹²⁾ roku 1484 pak Racek prodal panu Bohuslavovi Vydunovi z Obytec další roční plat ve výši 7 kop českých grošů, zapsaný na stejných vesnicích.¹³⁾ To však jsou současně poslední doposud známé zmínky o vsi a jejích majitelích z 15. století.

Z písemných zpráv o Úlohu a jeho majitelích z období 14. a 15. věku vysvitá, že vesnici drželi členové rytířského rodu Úložských z Úloha, kteří z ní také pocházeli. Zakladatelem rodu mohl být jeden ze dvojice prvně zmiňovaných majitelů části vsi, tedy Mětiš či Mikuláš. Rod se během 15. století značně rozrostl, takže můžeme předpokládat, že Úloh byl rozdělen mezi jednotlivé dospělé členy na několik částí, jejichž počet však neznáme. Kromě toho na něm bylo zapsáno několik platů, patřících členům jiných rodů. Podobnou situaci ostatně známe na Klatovsku i odjinud,¹⁴⁾ v případě Úloha přetrvávala ještě počátkem 16. století. Byla obdobně nepřehledná, o čemž svědčí rovněž mladší dochované písemné zprávy.

Jako první z Úložských je zmiňován k roku 1529 pan Jiřík "Aulehle" z Úloha. Tehdy pohnal před komorní soud pana Jana Těšetinského z Těšetin, kterého obvinil z toho, že zbil jeho manželku, paní Annu z Pajru.¹⁵⁾ Uvedeného roku to ovšem nebyl zdaleka jediný soudní spor, který vedl. Vzápětí totiž obeslal Milotu z Běšin, po němž požadoval, aby k soudu postavil svého poddaného ve věci svědectví.¹⁶⁾ Současně však obeslal svého bratra Racka Úlehlu z Úloha, po němž žádal svědectví od jeho manželky Doroty a několika poddaných.¹⁷⁾ Stále ještě téhož roku ovšem obeslal k soudu znovu pana Milotu z Běšin a obvinil ho z pychu, kterým mu způsobil škodu ve výši 10 kop českých grošů.¹⁸⁾ O Jiříkovi máme další dochovanou zmínku z roku 1531. Tehdy pohnal ke komornímu soudu Jana z Tvrdoslavi, který mu dle jeho obvinění zničil v jeho lesích nástrahy na zvěř.¹⁹⁾ Současně s ním žil Hynek Svatoslav, píšící se rovněž po Úlohu. O něm víme, že již roku 1529 obeslal k soudu Viléma Vintíře z Vlčkovic. Obvinil jej z toho, že je mu dlužen celkem 17 kop českých grošů za nevyplacené věno jeho manželky Johanky. Vilémovy sestry.²⁰⁾ Oba jmenovaní členové rodu figurují roku 1533 ve velmi zajímavé zprávě. Jiřík z Úloha tehdy totiž obeslal před komorní soud právě Hynka Svatoslava. Obvinil ho přitom z poměrně těžkého činu. Hynek jej bez pádného důvodu "yako niegakeho zloczincze s pomoczniky swymi yał a gey do wiezieni na zamku Welharticze dal". Hynek Svatoslav se proti obvinění ovšem ohradil neméně pádně. Podle jeho výpovědi proběhlo Jiříkovo zatčení a uvěznění na pokyn staršího Hynkova bratra (v textu bohužel chybí jeho jméno), neboť Jiřík se "zlodiecky vezinil", na což měl svědky. A jelikož ti skutečně vypověděli, že Jiřík Úlehle "konie do lesa hnal, a podkowy gim odlupowal", bylo právo dáno panu Hynkovi.²¹⁾

Zpráva z roku 1533 je doposud poslední, kterou o Jiříkovi máme. Z výše uvedených zápisů je možné soudit, že zřejmě držel část vsi Úloh, jiná část patřila Hynkovi Svatoslavovi a jeho bratrovi Václavu Svatoslavovi (jeho jméno známe až ze zprávy z roku 1568). Všichni tři však rozhodně nebyli jedinými držiteli vesnice. Další část přináležela minimálně od roku 1532 Janovi Těšetinskému z Těšetin. Jan se někdy kolem roku 1530 zbavil svého majetku v Těšetinech a zakoupil část majetku v Úlohu. A právě zmíněného roku 1532 pohnal pan Petr Mlázovský z Těšnice pana Jana Těšetinského z Těšetin "w Auloze" z dluhu 65 kop českých grošů za odebrané ryby.²²⁾ Právě proto, že v Úlohu držel nemovitý majetek, byl Jan zmíněn roku 1534 v tituláři české

Obr. 1: Úloh, celkový pohled na poplužní dvůr a kostel od jihozápadu podle veduty z Týneckého zámku (kresba Z. Procházka)

šlechty i s příslušným predikátem jako "Jan z Tiessetin a w Wolauze".²³⁾

K majitelům úložského zboží musíme proto jmenovat oba bratry Svatoslavy a Jana Těšetinského. Pisemných zpráv o nich však zůstalo dochováno buhužel jen několik. O Hynkovi máme zmínku z let 1543 až 1544, kdy probíhal jeho spor (tehdy se psal s predikátem ve tvaru "z Auloha") s panem Janem Rackem z Tvrdošlavi, který ho údajně bez příčiny zranil.²⁴⁾ Přestože se to zdá nemožné, je nutné konstatovat, že v padesátých letech 16. století byla situace v držbě vsi ještě složitější. Je však více než pravděpodobné, že obdobný stav existoval již dříve, pro nedostatek písemných zpráv nemohl však být rozpoznán.

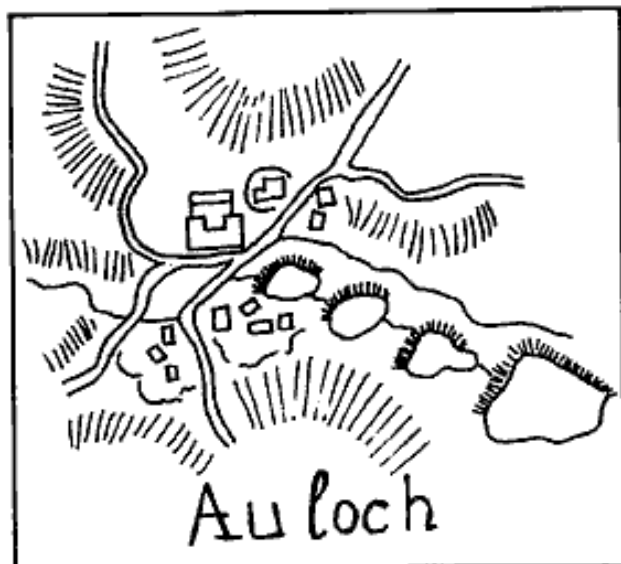
Vesnice Úloh byla tehdy rozdělena na několik přímo miniaturních částí. Jako první pramen nás o tomto stavu informuje poměrně spolehlivě titulář české šlechty z roku 1556. V něm jsou uvedeni prakticky vedle sebe "Jan Svatoslav z Auloha a w Auloze" a dále "Jan Těšetinský z Těsettic a w Auloze".²⁵⁾ Tento pramen pak mimořádně přesně doplňuje odhad majetku stavů Českého království, na jehož základě pak byla roku 1557 vypočítávána výše zemské berně. Podle něho přiznal Jan Těšetinský z Těsetin vlastní majetek ve výši 58 kop českých grošů, poddanský neuvedl žádný.²⁶⁾ Burian Svatoslav "z Ouloha a v Ouloze" pak vlastní majetek dokonce jen ve výši 25 kop²⁷⁾ a pan Zdeněk Svatoslav "z Ouloha" majetek v sumě 50 kop českých grošů.²⁸⁾ V odhadu se vůbec neobjevili další dva nepopiratelní majitelé částí vesnice, nám již známí Hynek Svatoslav z Úloha a jeho bratr Václav Svatoslav. Jejich majetek zřejmě vůbec nepodléhal berni.

Ze zpráv z let 1556 až 1557 plyne zjištění, že i tak malá vesnice jako Úloh mohla být rozdělena na celkem nepatrně svobodné (nikoliv však svobodnické!) majetky mezi několik šlechtických majitelů, v tomto případě dokonce mezi šesti nižších šlechticů. O faktu, že jednotlivé díly byly skutečně zanedbatelné, svědčí velmi výstižně zpráva z roku 1568. Pan Hynek Svatoslav z Úloha a v Úloze totiž tehdy prodal panu Petrovi Obyteckému z Obytec a v Úloze svůj majetek ve vsi, "který se mu dostal panu Hynkovi po nebozsstikovi bratru geho

panu Waczlawowi Swatoslawowi s tím se wssim yakz gest toho wziwal", za sumu 150 kop českých grošů, ovšem s tou výjimkou, že "chalupu za rybniczkem, w kteryz on pan Hynek bydli, tyz diedinku a trawniczek nad stodolau pokudž koliky vkazugi do sweho ziwota, aby tee chalupy diedinky a toho trawniczku y zahrady wziwal" a po jeho smrti mělo vše definitivně připadnout Petrovi Obyteckému.²⁹⁾ Tento zápis je pro nás velmi důležitý. Kromě skutečnosti, že je v něm připomínáno několik majitelů částí vsi (kromě Hynka Svatoslava a Jana Těšetinského "a v Úloze" rovněž do této doby dosud neznámý Petr Obytecký), ukazuje názorně "rozsáhlost" majetků jednotlivých šlechtických držitelů. Jejich velikost se v mnoha případech rovnala skutečně pouhé poddanské usedlosti s příslušenstvím. Vraťme se však zpět k historii vsi a jejích držitelů.

Pro konec šedesátých let 16. století, z něhož pochází výše citovaný zápis, bude pravděpodobně nutné předpokládat, že počet držitelů jednotlivých částí Úlohu byl silně zredukován. Petrovi Obyteckému se zřejmě podařilo skoupit několik dílů, o Janovi Těšetinském mladší zmínky bohužel scházejí. Poslední dosud známá zpráva o něm pochází z roku 1566, kdy se objevuje jako "Jan Těšetinský z Těsetin a na Úloze" v úředním soupisu příslušníků panského a rytířského stavu kraje Plzeňského.³⁰⁾ Z dalšího vývoje se zdá, že po Petrovi Obyteckém získal jeho úložský majetek Jan Obytecký z Obytec, jinak rovněž majitel rodové tvrže v Obytcích. Když totiž roku 1583 nechal zapsat do zemských desek svou závěť, poroučel v ní, aby byly dořešeny rovněž otázky dluhů, které zanechal "za dwur Auloh".³¹⁾

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let však žil ještě jeden majitel částí vsi. Byl to pan Jáchym Mejtolár z Mejtolu, který se od roku 1580 psal rovněž s predikátem "a v Úloze". Jak tento majitel získal do držení část Úlohu, kterou držel společně s manželkou, paní Eufemií, rozenou z Košumberka, není doposud jasné. Zmíněného roku, kdy byl pohnán panem Zikmundem Šténovským z Kadova a na Střeziměři k soudu jako svědek, se již psal s predikátem ve zkomoleném tvaru "a w Miloze".³²⁾ Obdobně s přízviskem "a v Úloze" se psal rovněž roku 1581, kdy byl předvolán před soud opět jako svědek

Obr. 2: Úloch, ves se dvorem a kostelem podle mapy Josefského vojenského mapování (kresba autor)

panem Václavem Vintřem z Vlčkovic.³⁵³ Z téhož roku se dochoval zápis, kterým jeho manželka, paní Eufemie Mejtolárová z Košumberka a v Úloze, pohnala před soud z dluhu ve výši 125 kop českých grošů paní Voršilu Švábovou z Reichenbachu.³⁵⁴ To je však doposud poslední známá zpráva o těchto majitelích části vsi.

Zprávy z roku 1580 (vyžádání si svědectví Václavem Vintřem z Vlčkovic) a z roku 1583 (nutnost vyřešení dluhů za úložský dvůr) je snad možné vysvětlit tak, že již tehdy byla část úložského majetku po Petrovi Obyteckém prodávána (či dokonce prodána) buďto panu Václavovi Vintřovi či jeho nástupci, panu Maršovi Vintřovi z Vlčkovic. Posledně jmenovaný šlechtic totiž nepopíratelně patřil mezi následující majitele části vsi. Svědčí o tom zpráva velhartického faráře Vojtěcha, dochovaná z roku 1588: "Léta 1588 dne 30. ledna urozenému pánu Maršovi Vintřovi z Vlčkovic a na Puloze křtil jsem syna, jméno mu dáno Václav Milota, pp. Václav z Vrtby a na Jindřichovicích drželi ho na rukou."³⁵⁵ Mareš se pak připomíná v dalším tituláři české šlechty z roku 1589 jako "Mareš Vintř z Vlčkovic a w Auloze".³⁵⁶ Nejvýznamnější zpráva o tomto majiteli však zůstala dochovaná až z roku 1594. Tehdy totiž pan Jiří Lehomský z Malevic pohnal před komorní soud pana Zikmunda z Kadova, který ho slovně urazil "w przybytku Marsse Wintirze z Wlczkowicz we dworze Auloze".³⁵⁷

Záhy po roce 1594 Mareš Vintř ztratil nám dosud neznámým způsobem, nejpravděpodobněji prodejem, svůj úložský majetek. Ten pak získal pan Jan Viktorin ze Žeberka, o čemž svědčí zpráva z roku 1598, pocházející opět od velhartického faráře Vojtěcha: "Dne 18. ledna urozenému pánu Janovi Viktorinovi ze Žeberka syn v Ouloze pokřtěn jméno mu dáno Hans Bastl" (tj. Jan Sebastián, pzn. aut.).³⁵⁸ Jan Viktorin pak vlastnil úložské zboží ještě počátkem 17. století, o čemž svědčí několik dochovaných zpráv. Roku 1602 vedl spor s Pavlem Hofčicí z Prostého a na Těšetinech,³⁵⁹ roku 1606 pak odkoupil od paní Krystíny Hájkové z Robčic nedaleko ležící statek Ujčín.³⁶⁰ Ani Jan Viktorin ze Žeberka však nevládnul v rámci úložského majetku celou vesnicí i s jejím příslušenstvím. Z jiných zpráv víme, že mini-

málně podací právo k místnímu kostelu mělo dva majitele. Svědčí o tom zmínka z roku 1612, kdy Jindřich Běšin z Běšin byl nucen postoupit pro dluhy celé běšinské zboží panu Volfovi Abrahamovi Lamingerovi z Albreutu; součástí jeho majetku tehdy totiž bylo rovněž "dwoge połowicznie podaczy kostelni gedno zalożeni Swateho Bartolomiege, a druhe Swatcho Petra w Auloze".³⁶¹

Bezprostředně následující historický vývoj vlastnických vztahů k Úlohu není zcela jasný. Nicméně se zdá, že Jan Viktorin a jeho nástupci se cele věnovali držbě nově nabytého ujčinského zboží, koupeného roku 1606, a na Úlohu v podstatě rezignovali. Neznámo kdy, nejpravděpodobněji však ještě během druhého desetiletí 17. věku, byl tento statek připojen k majetkovému komplexu Běšiny - Kolinec - Nemilkov pana Jaroslava Jáchyma z Dobře. Když tento majitel kolem roku 1660 zemřel, vdova po něm, paní Kateřina Eleonora, rozená z Klenového a z Janovic, byla ustanovena za poručnici jejich dětí, totiž synů Karla Viléma a Diviše Oty a dcer Salomeny Polyxeny, Barbory a Maxmiliány Františky, a za správkyňi veškerého majetku. Někdy kolem roku 1670 (nejpozději však 1672), kdy děti dospěly, byla proto povinna složit dílčí cedule z tohoto velkého zboží. Jelikož oba její synové byli tehdy již po smrti, dědila se o veškerý majetek pouze se třemi dcerami.³⁶² Díl otcovského zboží s Nemilkovem a Úlohem tehdy získala nejstarší dcera, paní Salomena Polyxena, provdaná von Schützen. Statek si však nepodržela a již roku 1672 prodala mladší sestře Maxmiliáně Františce, provdané Vratislavové z Mitrovic, statky Nemilkov a Úloch za sumu 12633 zlatých rýnských, kterou zapravila částečně směnou za statek Miletice v sumě 8133 zlatých. Konečný rozdíl cen obou statků tak činil 4500 zlatých ve prospěch Salomeny Polyxeny.³⁶³ Nová majitelka statku si však ho ponechala včetně běšinského zboží pouhých šest let. Poté se rozhodla pro jeho prodej, takže dne 28. června roku 1678 uzavřela smlouvu s panem Vilémem Albrechtem Krakovským z Kolovrat a na jejím základě mu v sumě 42500 zlatých postoupila veškerý svůj majetek v Běšinech s příslušenstvím, tedy také "... wicze dwur poplužny Auloch rzeczony, przi niem kostel filyainy zalożeni Swatych Petra a Pawla, wes Auloch" a ostatní příležitosti.³⁶⁴

Pan Vilém Albrecht Krakovský a jeho nástupci pak drželi týnecké panství včetně bývalého úložského zboží po následující více než dvě stovky let. Bývalý poplužní dvůr v Úlohu využívali zprvu přímo v rámci panství, neznámo přesně kdy jej však začali pronajímat soukromým držitelům. Řadu těchto držitelů ("pachtýřů") známe především pro období druhé půle 19. a počátek 20. století. Za pozemkové reformy, prováděné v letech 1922 a 1924, byl však bývalý poplužní dvůr včetně příslušenství rozdělen a přidělen novým nabyvatelům.³⁶⁵ To znamenalo jeho definitivní zánik.

Z historie statku a jeho držitelů jednoznačně vyplývá, že ve vsi stávalo panské sídlo - tvrz. Jeho existenci dosvědčují zpočátku především predikáty majitelů. Od roku 1379 lze sledovat - díky torzovitosti pramenů jen nesouvislou - řadu majitelů, členů rodu rytířů používajících predikát Úložský (či Úlehle) z Úloha. Jeho příslušníci ve vsi žili až do šedesátých let 16. století, poté zmínky o nich mizí. I následující majitelé se však psali rovněž

s predikátem "z Úloha" nebo "v Úloze".

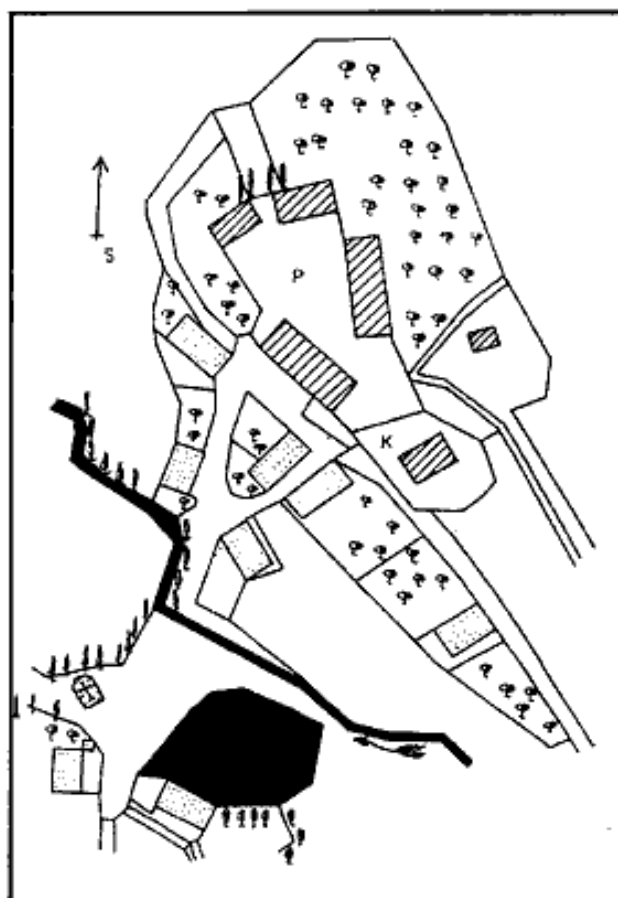
O vlastním panském sídle je v písemných pramenech dochováno zmínek hned několik. Pomineme-li zprávu z roku 1568, o které bude ještě řeč na jiném místě, pak v roce 1583 je zmiňován "dvůr Úloh". V půhonu z léta 1594 se dochovala ještě významnější pasáž, dle níž došlo k urážce cti pana Jiříka Lehomského "w przybytku Marsse Wintirze z Wlczkowicz we dworze Auloze". Vůbec nejdůležitější zpráva pochází z roku 1666. Při dělení běšinského panství byl totiž popsán rovněž "statek Auloch", a to následovně: "Dwur Auloch przy kteremż sstok o dwauch swietniczych, kdeż przedessle wrchnosti beywały, s rategnau, komorami, s lochem, mlyczniczy, kuchyny, marsstalemi pro konie, też chlywy pro howiezy a swinsky dobytek. Stodolami dwaumi o dwauch mlatech, wsse od kamene wystaweny, gak w swem okrssku a zawrzeni se nachazy."⁴⁶⁾

V případě Úlohu tak před námi vyvstává obraz velmi prostého panského sídla. Jednoduchá budova snad o jednom patře se dvěma světnicemi a několika dalšími provozními místnostmi stávala přímo v poplužním dvoře, v jednom "zavření" společně s ostatními hospodářskými budovami. O jeho stavební podobě nevíme jinak prakticky nic. Více než jistý je však fakt, že sídlo leželo přímo ve dvoře. Nelze jej proto ztotožnit s budovou místního kostela svatého Petra a Pavla, jak učinili někteří autoři.⁴⁷⁾ Důkaz o tom podává již zmíněný zápis z roku 1666, který kromě sídla a dvora zmiňuje rovněž kostel.⁴⁸⁾ Zmíněné panské sídlo pocházelo pravděpodobně až z průběhu 16. století. O jeho možném předchůdci nevíme zhořla nic. Po připojení statku k týneckému panství však zřejmě zcela zaniklo. V dnešních pozůstatcích dvora byly pokusy o jeho identifikaci prozatím neúspěšné.

Významnými prameny pro poznání starší podoby dvora a kostela jsou kromě již uvedených písemných zmínek stará vyobrazení, mapy a plány. Velice zajímavý pohled na Úloh od jihozápadu přináší veduta, nacházející se na stěně tzv. Zeleného pokoje v nedalekém zámku v Týnci u Klatov (viz obr. 1). Doba jejího vzniku spadá pravděpodobně do druhé poloviny 18. století. Představuje celý poplužní dvůr včetně kostela. Při pohledu na vedutu však můžeme konstatovat, že "panské sídlo" rytířů Úložských z Úloha tehdy již neexistovalo, není-li jeho pozůstatkem přízemní budova, nacházející se po pravé straně průjezdu do dvora. Ostatně po připojení statku k panství Týnec nebyl žádný důvod k jeho udržování. Obdobně zachytila ves rovněž příslušná sekce tzv. Josefského vojenského mapování z let 1764 až 1767 (viz obr. 2) a katastrální mapa vsi z roku 1837 (obr. 3).⁴⁹⁾ Zda-li některá ze zachycených budov představuje starší sídlo, není možné za současného stavu znalostí odpovědně tvrdit.

Pro poznání panských sídel Čech je značně důležitá rovněž zmínka z roku 1568. Plyne z ní, že pan Hynek Svatoslav z Úloha a minimálně jeho bezprostřední předchůdci používali jako "sídlu" prostou vesnickou usedlost ("chalupu") se stodolou a malým pozemkem. Tato zpráva jen potvrzuje již mnohokrát konstatovaný skutečně propastný rozdíl mezi jednotlivými příslušníky české nižší šlechty. Určitá jejich část si sice byla schopna vystavět panské sídlo (tvrz) v podobě odpovídající jejich postavení v rámci statku, další však mohli budovat jen maximálně prostá obytná stavení, ležící většinou přímo ve

dvorech a lišící se od ostatní vesnické zástavby především výzdobou vnějších stěn sgrafitovou omítkou. Někteří využívali jako "sídlu" rovněž stavby mlýnů. Existovala ovšem rovněž poměrně silná vrstva nižší šlechty, prakticky nemajetná a žijící proto ve městech nebo na vsích v nejprostších obydlích - poddanských usedlostech, jako tomu bylo v případě Úloha.

Obr. 3: Úloh, severní část vsi s poplužním dvorem, kostelem svatého Petra a Pavla a návěsí kaplí. Výtče = katastrální mapy z roku 1837. Šrafované značeny objekty z nespalného, tečkované objekty ze spalného materiálu, plně vodní toky a plochy. Písmeno P označuje poplužní dvůr, písmeno K kostel svatého Petra a Pavla (kresba autor)

Závěrem lze konstatovat, že výsledkem terénního průzkumu a výzkumu archivních pramenů a literatury se podařilo prokázat existenci panského sídla a statku ve vsi, v níž nebylo doposud až na jednu výjimku předpokládáno. Z dosažených výsledků se zdá být pravděpodobnou hypotéza, že ve vsi existovala sídla dvě, starší gotické a mladší ze 16. století. Starší sídlo lokalizovat nelze, neboť pro to chybí opora v písemných pramenech. Mladší sídlo stávalo v poplužním dvoře, po připojení statku k panství Týnec však bylo degradováno na užitkovou budovu a postupně zaniklo. Podařilo se prokázat, že nikterak nesouviselo s nedaleko ležícím kostelem. Kromě těchto dvou panských sídel však ve vsi existovalo ještě několik objektů, původně zřejmě poddanských usedlostí, které byly využívány majiteli ze šlechtického stavu rovněž jako "sídlu". Bezpečně to víme o usedlosti zmiňované roku 1568. Výsledky průzkumu tak opět přinesly

Obr. 4: Úloh, kostel svatého Petra a Pavla, pohled na jihozápadní průčelí

důkazy o značné rozmanitosti a velkých rozdílech mezi jednotlivými panskými sídly na katastru jedné obce.

Do naší doby přežívá ze starší zástavby, pamatující staré pány vsi, již jen jeden objekt bývalého poplužního dvora a kostel svatého Petra a Pavla (viz obr. 4 až 6). I když právě kostel byl po zrušení koncem 18. století využíván jako hospodářská a obytná budova pro provoz dvora, ještě dnes slouží po celkem zdařilé rekonstrukci k obytným a rekreačním účelům nových majitelů. Doufejme proto, že alespoň on zůstane zachován jako památník minulosti vesnice a jejích majitelů.

Poznámky: 1) Anderle, J. - Miler, J. - Procházka, Z. - Rožmberský, P. - Švábek, V.: Týnecký cyklus vedut. In: Castellologica Bohemica I, Praha 1989, s. 335 - 345. 2) Farní věstník vikariátu klatovského, ročník I. - III. (1936 - 1938). 3) Dle Ant. Profouse a J. Svobody (Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Sv. 4, S-Ž. Praha 1957, s. 445) byl název vsi vytvořen ze vzácně se vyskytujícího obecného jména úloh, tj. "pole dva - tři a více let neorané, pustotina, lado; někde = úhor". 4) Viz Tomek, W. W.: Registra decimarum papalium. Praha 1873, s. 88. 5) "Vlohe Mietissie II arature", viz Emler, J.: Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379. In: Abhandlungen der königl. böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften vom Jahre 1875 und 1876. Prag 1876, s. 15, č. 99. 6) "In villa Vlozie Nicolaus miles decessit", viz Státní ústřední archiv v Praze

(dále SÚA) - Desky dvorské (dále DD) 13, fol. 109; ed. Archiv český (dále AČ) 31, s. 159, č. 4. 7) LC 7, s. 92 - 93. 8) Tak alespoň uvádějí Ant. Profous a J. Svoboda (c. d., s. 445) dle doposud neověřeného výpisu A. Sedláčka z tzv. staré knihy velhartické. 9) SÚA - DD 16, fol. 235v., ed. AČ 37, s. 1105 - 1106, č. 91. 10) Tamtéž, fol. 236v., ed. AČ 37, s. 1108 - 1109, č. 94. 11) SÚA - DD 17, fol. 223v. 12) Archiv pražské metropolitní kapituly II. Katalog listin a listů z let 1420 - 1561. Ed. Eršil, J. - Pražák, J. Praha 1984, s. 105, č. 289. 13) Tamtéž, s. 122, č. 344. 14) Obdobným vývojem prošly např. nedaleké Němčice. 15) SÚA - Komorní soud (dále KomS), i. č. 8, fol. E 15v. (= fol. 94v.). 16) SÚA - KomS, i. č. 26, fol. J 18v. (= fol. 231v.). 17) Tamtéž, fol. J 19 (= fol. 232). 18) SÚA - KomS, i. č. 8, fol. E 15-15v. (= fol. 94-94v.). 19) SÚA - KomS, i. č. 10, fol. A 9v. (= fol. 21v.). 20) SÚA - KomS, i. č. 8, fol. D 5v. (= fol. 64v.). 21) SÚA - KomS, i. č. 152, fol. L 5-5v. (= fol. 198-198v.). 22) SÚA - KomS, i. č. 10, fol. D 9 (= fol. 81). 23) Tak Briek z Lička: Titulář české šlechty. Praha 1534, fol. M 1. B. Paprocký uvádí znění Janova jména v poněkud odlišné verzi, totiž jako "Tessetinský Jan z Tesetic a w Aulohe" (viz Paprocký, B.: Diadochos. Praha 1602, část O stavu rytířském, s. 391). 24) SÚA - KomS, i. č. 53, fol. H 13v. (= fol. 172v.). 25) Šud ze Semanína, Mikuláš: Titulář. Praha 1556, fol. T 1. 26) Placht, O.: Odhad majetku stavů Království českého z r. 1557. In: Věstník královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-filologická, č. 4. Praha 1947, s. 71, č. 66. 27) Tamtéž, s. 70, č. 18. 28) Tamtéž, s. 73, č. 160. 29) SÚA - Desky zemské větší (dále DZV) 58, fol. O 20v.-21. 30) Renner, J.: Šlechta Plzeňského kraje v půli XVI. století. In: Časopis Společnosti přátel starožitností českých 18, 1910, s. 53 - 56 a 107 - 109 (zde s. 55 - 56). 31) SÚA - DZV 22, fol. E 14/2-15 (chybná foliace, kdy fol. 14 bylo omylem foliováno dvakrát). 32) SÚA - KomS, i. č. 31, fol. 153 (= fol. 192v.). 33) SÚA - KomS, i. č. 32, fol. 52 (= fol. 78v.). 34) SÚA - KomS, i. č. 15, fol. P 2v.-3 (= fol. 309-309v.). 35) Gabriel, J. A.: Něco ze zápisek kněze Vojtěcha Pořického. In: Lumír. Belletristický týdeník. Roč. 4, 1854, díl I., s. 523 - 524, zde s. 524, č. VIII. 36) Fauknar z Fonkenštejna, Mikuláš: Titulář. Praha 1589, fol. Ee 4. 37) SÚA - Desky zemské menší (dále DZM), i. č. 137, fol. N 27. 38) Gabriel, J. A., c. d., díl 2., s. 545 - 548, zde s. 548, č. XLVII. 39) SÚA - DZM, i. č. 113, fol. H 18. 40) Jan Viktorin se tehdy psal s predikátem "na Auloze". Viz SÚA - DZV 180, fol. K 6-7. 41) SÚA - Desky zemské menší 237, fol. E 2-2v. 42) SÚA - DZV 74, fol. L 18- M 11v., zápis z roku 1675. 43) SÚA - DZV 391, fol. G 20v.-22v., zápis z roku 1675. 44) SÚA - DZV 394, fol. F 11v.-16. 45) Viz Voženilek, J.: Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravsko-slezská. Praha 1930, s. 87 - 88, č. 118 (zde zvl. s. 87, č. 1, Běšiny), a dále Farní věstník vikariátu klatovského, ročník 2, č. 2, s. 3 - 4, a roč. 3, č. 2, s. 4 - 5. 46) SÚA - DZV 74, fol. L 23, zápis z roku 1675. 47) Viz Anderle, J. et al. v pzn. 1. zde s. 335: "Také bývalý dvůr v Úlohu skrýval v dosud obyvaném objektu, který už sloužil jako kostel, sýpka a obydlí, s velkou pravděpodobností stavbu drobné renesanční palácové tvrze". 48) SÚA - DZV 74, fol. F 25. 49) SÚA - katastrální mapa vsi Úloh, Klatovsko 14.

Obr. 5: Úloh, kostel svatého Petra a Pavla, jihovýchodní průčelí

Obr. 6: Úloh, kostel svatého Petra a Pavla, severozápadní průčelí (foto na obr. 4 až 6 autor v roce 1992)

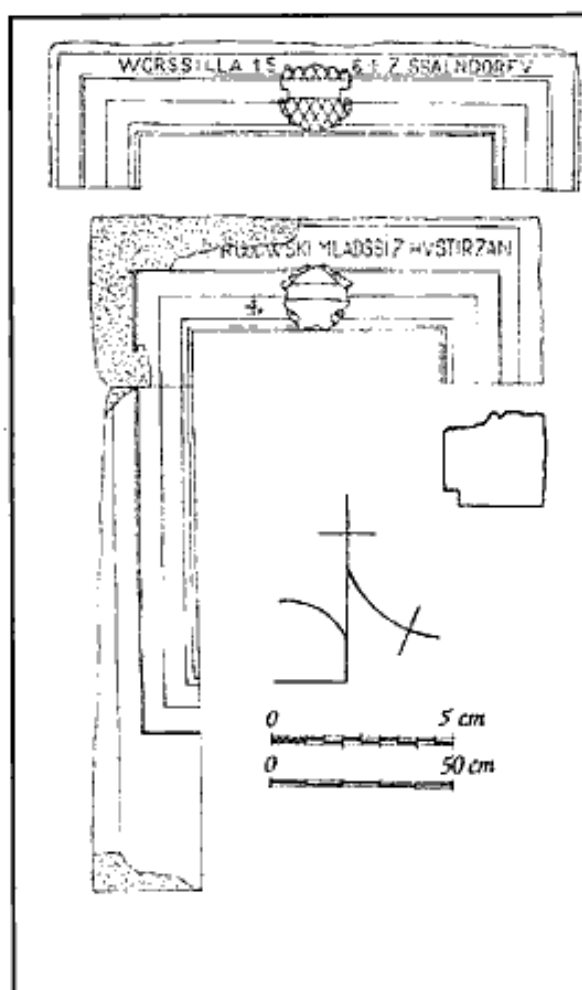
Panské sídlo v Libotově

J. Slavík

Asi 3 km jižně od města Dvůr Králové se nalézá Libotov (okr. Trutnov), podle mapy stabilního katastru nepříliš velká lesní návěsní ves, nepochybně vysazená ve 14. století. Poprvé se připomíná až roku 1498 jako majetek města Dvůr Králové, které ji předtím získalo od Věňka Plesa ze Sloupna a na Heřmanicích (Profous 1949, 600). Libotov byl městu konfiskován (vklad do zemských desek 19. 11. 1547) po neúspěšném povstání (Rezek 1876, 454), pak jej s dalšími konfiskovanými městskými statky odkoupil Jan z Pernštejna, aby ho v následujícím roce prodal Janu staršímu Rodovskému z Hustiřan (Sedláček 1883, 245) za 226 kop grošů českých (Rezek 1876, 466). Nejpozději v r. 1561 zde Jan, ale mnohem spíše jeho syn Bavor mladší, později známý jako alchymista a spisovatel první české kuchafky, postavil panské sídlo. Bavor mladší se ale s manželkou Voršilou z Šalndorfu již r. 1566 usadil na Radostově a část majetku jí tam zapsal v r. 1569 (Sedláček 1887, 340). Dalším majitelem Libotova se stal Bavorův bratr Václav Rodovský z Hustiřan, který se v r. 1570 píše po Libotově (Profous 1949, 600). Bavor se v Radostově začal věnovat alchymii, statek prodal v r. 1575 (Sedláček 1887, 340) a po r. 1578 (Zachar 1899, 157) si na Novém Městě Pražském naproti Královu dvoru v místě zvaném Na bosáckém koupil pro sebe, manželku a dědice dům, který splatil o 10 let později (Zachar 1899, 244). Zvláštní je, že v hesle Rodovský z Hustiřan v Ottově slovníku naučném uvedl A. Sedláček (1904, 882) jako datum úmrtí rok 1592, přestože Zachar (1899, 163 a 248) tvrdí, že Bavor sepsal svoji Řeč filosofickou v r. 1595 a zemřel v r. 1599 na Budyni nad Ohří. Jakým způsobem se Libotov dostal k žirečskému panství, jehož součástí byl snad již r. 1621 (kolektiv 1989, 266), pravděpodobněji až od let 1635 - 36 (Sedláček 1887, 94), není dosud objasněno.

Zbytky panského sídla jsou kladeny do jižní části vsi, do místa usedlosti čp. 3, která dnes tvoří západní stranu rovinného prostoru působícího dojmem velkého dvora. Usedlost je položena ve svahu nad údolím potůč-

ku, dlouhé hospodářské křídlo z kvádřového pískovcového zdiva pochází z první poloviny 19. století, příčné

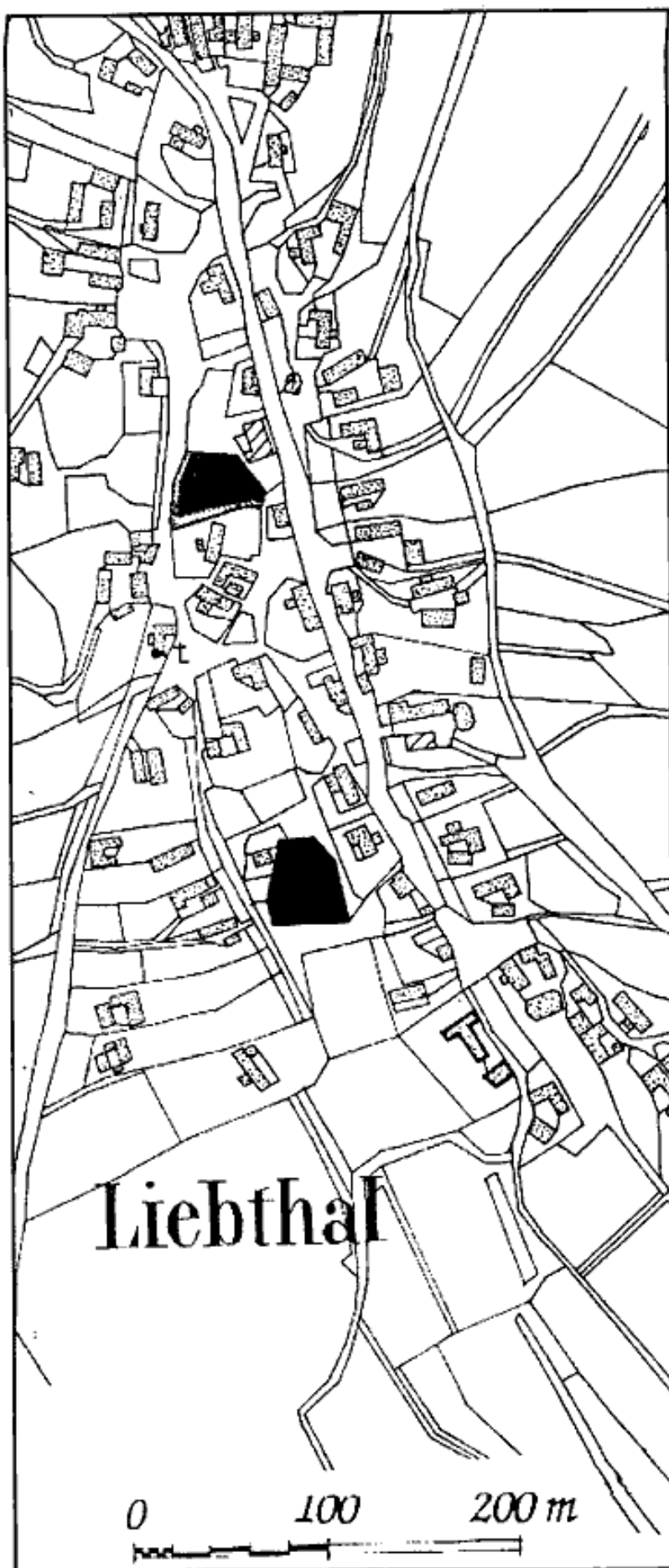

2 - Ostění z libotovské tvrze, dole kamenická značka a profil ostění. Zaměření J. Slavík.

položené obytné křídlo přízemního objektu bylo ve východní části přestavěno r. 1934, z kamene zděná západní část s dřevěným štítem pochází nejméně z 18. století. Na mapě stabilního katastru je jižně od hlavní stavby zachycena samostatná příčně stojící budova, nepochybně stodola. Dnes je její místo prázdné a zmizela i sousední jižní usedlost. Kromě archaicky vyhlížejícího obdélného sklepa sklenutého valenou klenbou umístěného pod západní částí stavby se v usedlosti zachovalo renesanční nadpraží s datem 1561, erbem a nápisem Voršila z Šalndorfu. Nadpraží je umístěno v malé zahrádce u vstupu do domu. Užší, stejně profilované nadpraží se jménem a erbem Bavora Rodovského mladšího je spolu s levou stojkou portálu od r. 1947 uloženo v jaroměřském muzeu (Michal 1957, 231). Vlevo od Bavorova erbu se nalézá kamenická značka. Další součásti obou portálů jsou dnes zazděny v podezdívce předsínky domu.

Přesnou podobu sídla lze dnes těžko určit, nepochybně zaujalo místo selské usedlosti a byly k němu připojeny i další pozemky. Poměrně pravidelné obdélné parcely na jih od usedlosti napovídají, že zde mohla být umístěna i zahrada. Položení panského sídla do svahu, přibližně do míst, kde se začíná strmě sklánět do údolí potůčku, nemělo velký vojenský význam. Toto sídlo můžeme přes nedostatek písemných pramenů nazývat tvrzi, protože bylo vystavěno jako residence šlechtické rodiny, jejíž hlavou byl shodou okolností nejznámější český alchymista a autor nejstarší české kuchařky Bavor mladší Rodovský z Hustiřan.

Literatura: Kolektiv 1989: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI, Východní Čechy. Praha; Michal, J. 1957: Památka na Bavora Rodovského mladšího z Hustiřan, Hradecký kraj 1957, s. 230 - 231. Hradec Králové; Profous, A. 1949: Místní jména v Čechách II (H-L). Praha; Rezek, A. 1876: Statky skonfiskované v r. 1547 a jejich rozprodávání. Památky archeologické X, s. 450 - 484; Sedláček, A. 1883: Hrady, zámky a tvrze království českého II, Hradecko. Praha; Sedláček, A. 1887: Hrady, zámky a tvrze království českého V, Podkrkonoší. Praha; Sedláček, A. 1904: heslo Rodovský z Hustiřan, Ottův slovník naučný, sv. XXI, s. 881 - 882. Praha; Zuchar, O. 1899: Z dějin alchymie v Čechách. Časopis muzea království českého LXXIII, s. 157 - 163, s. 243 - 248. Praha.

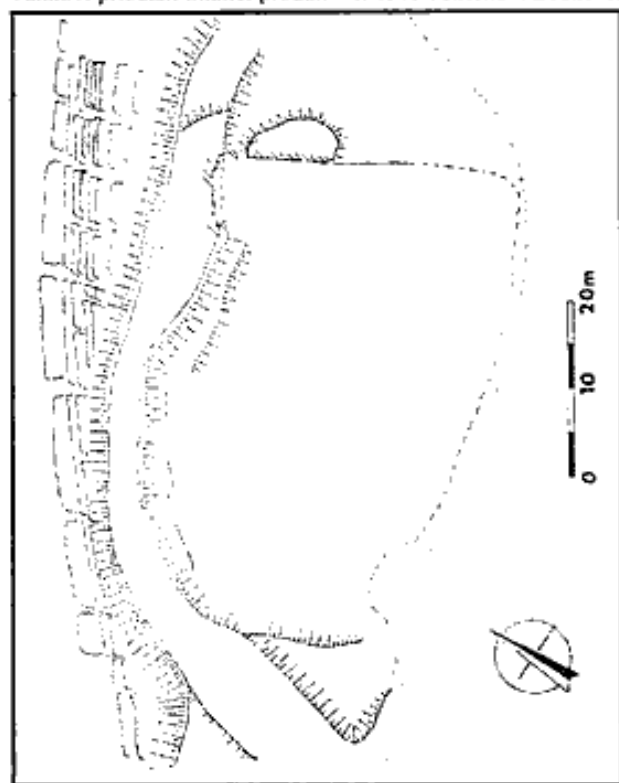

1 - Situace obce podle mapy stabilního katastru, usedlost čp. 3 vyznačena silnou čarou.

Tvrz Koldovka u České Skalice

Fragment tvrzště, tradičně označovaného také Na hradě, se nachází asi 1 km severně od České Skalice (okr. Náchod), na okraji příkrého skalnatého srázu nad levým břehem Úpy. Podle popisu vlasteneckého kněze a historika Josefa Myslimíra Ludvíka z r. 1848 v rukopise Staré památky Náchodska (Bouza - Mühlstein 1975, 77) zde před r. 1830 stálo čtvercové tvrzště o stranách dlouhých 40 loket (t.j. cca 24 x 24 m), obklopené ze tří stran dvojitým obezděným příkopem, širokým 12 loket (t.j. 7 m), s prostorem předhradí na východní a jižní straně, obklopeným obezděným příkopem, dlouhým 150 loket (88 m) (Bouza - Mühlstein 1975, 5). Toto tvrzště (vhodnější by byl termín hrádek) bylo téměř zničeno lámáním kamene r. 1835 a zavezením příkopů. Dodnes se zachovala pouze zadní hrana tvrzště ve formě valu se zlomkem zdi na severním konci, vlastní plocha tvrzště a příkopů je zaplněna skládkou, menší část je rozorána.

Česká Skalice se v psaných památkách poprvé objevuje r. 1238, kdy byla v držení Petra ze Skalice, prvního známého příslušníka rodu erbu třmene (Šimák 1932, 3). Již tehdy zde bylo panské sídlo, jeho poloha je předmětem sporů, protože další tvrzště se nachází v Malé Skalici v blízkosti kostela - na zahradě bývalého Steidlerova hostince. Zde byl proveden archeologický výzkum, ovšem bez zjištění jakýchkoliv pozůstatků osídlení staršího 15. století, zatímco na tvrzšti Koldovka byl při povrchovém průzkumu sebrán keramický materiál z 2. poloviny 14. a z 1. poloviny 15. století (Lochmann 1984, 35). Poprvé se oddělená část Skalice zvaná Velká připomíná v r. 1336, kdy byl jejím majitelem Hynek Hlaváč ze Skalice, příslušník východočeské větve rodu z Dubé, ovšem již r. 1366 patřila Vaňku z Kozomic (ze Žumberka a Boskovic). Vaňkovi příbuzní Skalici prodali v r. 1393 Jettichovi z Janovic

Tvrzště Koldovka podle zaměření J. Čížka a J. Slavíka.

k náchodskému panství a jeho součástí Velká Skalice zůstala natrvalo (Sedláček 1883, 48). V roce 1450 byla tvrz s dalšími opevněními Jana Koldy ze Žampachu dobyta hoiiovosti Hradeckého kraje. Tvrz byla zřejmě obnovena a proměněna v manství Náchoda, protože v r. 1497 zde byl v nájmu man Vojslav z Kunčeho. Ke tvrzi patřilo poplužní a nějaké dvory, kmetci. V roce 1500 bylo manství proměněno ve svobodný dvůr a tvrz byla nedlouho poté opuštěna a zpusřla (Sedláček 1883, 49). Tvrzště získalo název Koldovka, který odráží dramatické události poloviny 15. století.

Literatura: Bouza, F. - Mühlstein, L. 1975: Česká Skalice, stručné dějiny města. Česká Skalice: Lochmann, Z. A. 1984: Archeologické výzkumy a ostatní terénní akce Okresního muzea v Náchodě v r. 1982. Zprávodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové XI, s. 35; Sedláček, A. 1883: Hradý, zámky a tvrze království českého V Podkrkonoší. Praha. Šimák, J. V. 1932: Počátky erbu Třmene. Časopis rodopisné společnosti československé v Praze, IV.

J. Čížek - J. Slavík

Slezské a moravské hrady v pozůstalosti Josefa Krásného

Josef Krásný, narozený 20. listopadu 1919 v Opavě, pracoval po maturitě na tamní Masarykově vyšší hospodářské škole jako měřič u opavského telegrafního úřadu. Po roce 1945 byl zaměstnán u Krajské správy spojů, přechodně působil též v pedagogické funkci na učilišti spojů ve Vratimově. Krásný byl členem celé řady společenských organizací, např. Junáku, Svazarmu, Svazu požární ochrany, odboru turistiky ČSTV, v nichž zastával funkce ve výborech, pracoval jako cvičitel, instruktor apod. Měl velmi široké spektrum zájmů, od medicíny přes geologii až po kartografii a historii.

Práce v terénu v něm vzbudila zájem o dějiny pevnostních staveb - hradů, zámku i novodobých vojenských pevností. "Mým vytouženým snem je prohlídka všech míst, která udává literatura, přesné zmapování půdorysu i umístění v terénu a založení vlastní agentury o hradech pro pozdější zveřejnění" napsal v dopise v roce 1968. Tomuto cíli podřídil Josef Krásný velkou většinu svého volného času. Od poloviny padesátých let až do své smrti 2. července 1986 navštívil velké množství lokalit ve Slezsku i na severní a střední Moravě, podle možnosti prováděl vlastní měření hradů, zámků i tvrzí, ať již zachovalých nebo zřícenin. Zajímal se i o hraniční kameny a tzv. smírčí kříže. Současně si pořizoval četné výpisky z historické a vlastivědné literatury a také studoval archivní prameny. Přes své velké znalosti Josef Krásný téměř nic nepublikoval. Sestavil pouze několik rozmnožených průvodců pro vlastivědné vycházky turistických oddílů a vydal mapy Rychlebských hor a okolí Jeseníku s plány hradů Kaltenštejn, Janský Vrch a Rychleby. Veškeré ostatní dílo, včetně zamýšleného a velmi široce koncipovaného projektu historické topografie Slezska, zůstalo pouze ve strojopisech a rukopisných poznámkách a náčrtech.

Po smrti Josefa Krásného se celá jeho pozůstalost ocitla na půdě domu jeho rodiny, pouze malou část, pokud se týkala zaměřování novořobého vojenského opevnění v pohraničí ze 30. let, převzalo do svých sbírek tehdejší Muzeum revolučních bojů a osvobození v Ostravě (dnes součást Slezského zemského muzea v Opavě). V roce 1990 koupil Zemský archiv v Opavě zbývající písemnosti, které pak byly o čtyři roky později podepsaným inventarizovány. Dnes tvoří archivní fond

Josef Krásný 2 kartony výpisků, plánek, nákrešů a fotografií převážně s tematikou hradní architektury, seřazených podle míst v rámci jednotlivých okresů (Bruntál, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Ostrava, Přerov, Šumperk). Nejčetněji je zastoupen okres Bruntál např. hrady Burkvízem, Cvilínem, Edelštejnem, Fulštejnem a okres Opava s Hradcem nad Moravíci, Medlicemí, Vartnovem, Velkou Polomí, Vikštejnem aj. Z okresu Nový Jičín je dokumentována zřícenina Starého Jičina, z okresu Olomouc Tepence, z okresu Přerov např. Drahotuň, Helfštýn, Svrčov, z území města Ostravy Landek a slezskoostravský hrad.

K. Müller

Erb v horažďovické věži

Při jarní vycházce plzeňské pobočky KASu jsme mimo jiné navštívili v zámku v Horažďovicích vrcholovou část válcové věže, dnes v půdním prostoru. Na dochované části klenutého stropu věže je ještě patrný zlomek šlechtického erbu rámovaného olivovým věncem. Jde již pouze o část křídla v krajním levém klenotu. Nad ním je torzo nápisu, ve kterém se vyskytuje čitelné slovo "DOBRZISSI". Srovnání držitelů Dobříše a Horažďovic vede k rodu Mansfeldů. Horažďovice koupila v roce 1721 Marie Eleonora, vdova po Karlu Františku Adamu Antonínovi (1678 - 1717), který byl jejím bratrancem. Od té doby měly Dobříš a Horažďovice společné majitele, a to až do roku 1755, kdy syn Marie Eleonory, Jindřich Pavel František II, kníže z Mansfeldu, Horažďovice odprodal.

Mansfeldský erb má v levém krajním klenotu křídla a je tedy možné považovat za prokázané, že klenbu válcové věže horažďovického zámku zdobil erb rodu Mansfeldů, namalovaný v období let 1721 - 1755. Zdá se, že z této doby by mohla pocházet i dnes již téměř zřícená cihlová klenba a celá pavilónová úprava vrcholové části věže. (Literatura: P. Mašek: Modrá krev, Praha 1992, s. 42; J. Smitka: Panské sídlo v Horažďovicích, Hláska VI. 1995, s. 37 - 42; J. Smitka: Horažďovice a Prácheň, podklady k vycházce KAS Plzeň, 1996; Kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV, Praha 1985, s. 60, 446 a V, Praha 1986, s. 76).

J. Čihák

Rytiny uložené v Národní galerii Praha II.

V Hlásce VII/1996 č. 2 byl uveřejněn seznam rytin Národní galerie z oddělení Topografie a stručná informace o řazení seznamu (není-li uveden jinak, znamená letopočet rok vzniku rytiny). Seznam pokračuje rytinami z oddělení Hrady a zámky, v němž jsou uloženy následující rytiny panských sídel:

Ahnikov (též Hagensdorf, o. Chomutov) - anonym český 19. stol. (R 69 091). **Andělská Hora** (též Engelhaus, o. Karlovy Vary) - V. Berger kresleno 1798 (R 37 881), anonym český 19. stol. (R 58 968), Schmitzler (R 74 597), Schnitzler (DR 5433), Chr. Friedr. Sprinck (DR 120), Jiří Dübler 1821 (Ruinen von Engelhaus R 5915). **Bečov nad Teplou** (o. Karlovy Vary) - Jos. Richter (Petschau von Süden R 75 635; Petschau von Norden R 75 636). **Bečváry** (o. Kolín) - V. Berger kresleno 1800 (R 37 858; R 37 859). **Bechyně** (o. Tábor) - Fr. Prokop kresleno 1825 (R 10 170 v.f.), V. Berger kresleno 1798 (R 37 860; R 37 861). **Benátky nad Jizerou** (o. Mladá Boleslav) - V. Berger kresleno 1800 (R 37 862; R 36 863), anonym německý 19. stol. (DR 5588; DR 5643). **Bezděz** (o. Česká Lípa) - P. Röhrich (Bösig von Ost R 69 744), Gott. Haase Söhne (Der Grosse und Kleine Bösig R 53 439), C. Brantl (Die Ruine Bösig gegen Osten R 39 691; Der Teufelsturm und das dritte bösig Burgthum R 39 690), A. Fesca (kaple na Bezdězi R 46 107; kaple na Bezdězi uvnitř R

46 108), C. Birekhardt (Prospect des Bergs Bezdez an der prager Strassen R 39 191; Prospect des Bergs Bezdez gegen Untergang R 39 084; Prospect des Bergs Bezdez gegen Morgen R 39 085), Emden, Darmstadt (R 9282). **Bezručice** (též Weseritz, o. Tachov) - E. Franz kresleno 1846 (R 48 228). **Bílina** (o. Most) - anonym český 19. stol. (R 69 087), anonym německý 19. stol. (DR 5662), V. Berger kresleno 1797 (R 37 864). **Bitov** (o. Znojmo) - A. Kunike (R 60 817). **Blansko** (též Blankenburg, o. Ústí n. Labem) - A. H. Payne (R 68 083). **Blatná** (o. Strakonice) - A. Haun - (R 55 499). **Bon Repos** (o. Nymburk) - Mich. Rentz (Bon Repos von Mittag anzusehen R 73 248; R 73 249; Bon Repos oder Vogelberg R 73 262). **Boskovic** (o. Blansko) - Horky (R 49 287). **Brandýs nad Labem** (o. Praha - východ) - M. Merian (R 65 005; R 65 066), V. Berger 1800 (R 37 865; R 37 866), anonym německý 19. stol. (DR 5378). **Březno** (o. Mladá Boleslav?) - Ř. Greger (R 8915). **Buben** (o. Plzeň - sever) - J. Richter kresleno 1844 (Buben von der Mittagseite R 9984). **Budnice** (o. Kladno) - V. Berger kresleno 1800 (R 37 860; R 37 867), anonym český 19. stol. (R 69 096). **Citoliby** (o. Louny) - A. Kunike (R 60 816; DR 5515), Jos. Ernst kresleno 1812 (R 45 763). **Černá Hora** (o. Blansko) - A. Kunike (R 60 822), anonym německý 19. stol. (DR 5634). **Černikovice** (o. Rychnov n. Kněžnou) - A. Kunike (R 60 823), K. Hořejší (Ansicht des gräf. Kolowratsche Lustschloss Czernikowitz von der Südsseite DR 5540 v.f.). **Červený Dvůr** (o. Český Krumlov) - Řeh. Greger (R). **Červený Hrádek** (o. Chomutov) - anonym německý 19. stol. (DR 5659), F. K. Wolf vydáno 1801 (DR 1051; R 2649), A. Pucherna (R 68 963; R 69 022), tentýž kresleno 1797 (R 2647), tentýž vydáno 1803 (R 9711), E. Kutschera, Žatec (DR 5015), anonym český 19. stol. (R 69 083). **Český Krumlov** (o. týž) - A. Kunike (R 60 824), Paul de Schwarzenberg (R 77 172), anonym německý 19. stol. (DR 5631), J. Rybička, Vídeň (DR 5373; R 10 326). **Český Šternberk** (o. Benešov) - W. Lang (R 49 897), A. Pucherna (R 69 024; R 69 025), tentýž 1797 (R 9716), Ant. Balzer 1801 (R 33 705; R 9705), V. Berger kresleno 1787 (R 37 896; R 8428; DR 211), A. Haun (R 55 536), K. Postl (R 2637 v.f.), Ř. Greger (DR 210), C. L. Frommel - H. Winkles vydáno 1842 (B 3388). **Děčín** (o. týž) - J. Rybička (R 75 960), A. Pucherna (R 68 973), Karl Heinrich Beichting 19. stol. (jihozápadní pohled na zámek v Děčíně R 170 954), Jos. Habel (R 53 575), L. Oeder (DR 5427), anonym německý 19. stol. (DR 5317; DR 204), C. Beichting (Nordwestliche Ansicht des Schlosses Tetschen R 15 487; südwestliche Ansicht des Schlosses Tetschen R 15 486). **Děpoltovice** (též Tüppelsgrün, o. Karlovy Vary) - anonym český 19. stol. (R 69 093), W. Hermes (R 53 949). **Dívčí Kámen** (o. Český Krumlov) - Emil Hüfer (R 49 171; DR 5442), Ř. Greger (R 53 149). **Dlažkovice** (o. Litoměřice) - anonym český 19. stol. (R 69 094), anonym německý 19. stol. (DR 5664). **Dobruwitz** (???) - V. Berger kresleno 1802 (R 37 816; R 37 817). **Dobruška** (o. Hradec Králové) - V. Hermes (R 53 950), anonym německý 19. stol. (DR 5649). **Doksy** (též Hirschberg, o. Česká Lípa) - anonym německý 19. stol. (DR 5668). **Doubravská Hora** (o. Teplice) - V. Berger kresleno 1798 (R 37 763; R 37 764), Václav Alois Berger 18. - 19. stol. (R 1823), J. Dübler (R 45 185), Casp. Horst (R 49 301), anonym německý 19. stol. (R 8632 v.f.). **Dražice** (o. Mladá Boleslav) - W. Klimt (R 57 880). **Duchcov** (o. Teplice) - V. Berger kresleno 1806 (R 37 820; R 37 821). **Ernsdorf** (???) - Ad. Kunike (Ansicht des Schlosses Ernsdorf in K. K. Schlesien DR 5511). **Frejštejn** (o. Znojmo) - A. Kunike (R 60 821). **Frydlant** (o. Liberec) - A. Kunike (R 60 820; DR 5528), L. Kohl 1794 (R 56 335), Wilh. Kandler (R 42 419), Petr Franza (R 48 230), V. Berger (R 37 826), Jos. Berger 1811 (Friedland gegen aufgang R 38 194), anonym německý 19. stol. (DR 5647; DR 5639; DR 5324), K. Postl (DR 1106 v.f.). **Grabštejn** (též Grafenstein, o. Liberec) - C. J. L. Pescheck (R 72 557), anonym německý 19. stol. (DR 5362). **Gutštejn** (o. Tachov) - Kil. Ponheimer (R 68 561), Jos. Richter (R 75 632;

R 75 621; R 75 620). **Hammerstein** (??? v Čechách?) - Jan Arnold (Schloss Hammerstein R 33 614). **Hartenberk** (o. Sokolov) - anonym český 19. stol. (R 69 092). Fl. Stütz (R 70 212). anonym německý 19. stol. (DR 5645). **Hasištejn** (o. Chomutov) - A. Fesca (R 46 100). Jos. Richter (R 75 634). L. v. Rittersberg (R 69 579). **Házmburk** (o. Litoměřice) - V. Berger 1803 (R 37 831; R 37 832). A. Fesca (DR 5423). **Hlavačov** (o. Rakovník) - A. Pucherna kresleno 1803 (R 68 943). **Hluboká nad Vltavou** (též Frauenburg, o. České Budějovice) - Ed. Kutschera (R 56 623). K. Postl (R 8634 v.f.). Paul de Schwarzenberg (R 77 175). A. Kunike (R 60 818). **Hluboš** (o. Píseň) - A. Pucherna (R 9041). **Holovousy** (o. Jičín) - anonym německý 19. stol. (DR 5658). **Horní Beřkovic** (též Ober-Berschowitz, o. Litoměřice) - A. Herzinger kresleno 1802 (R 54 051). anonym německý 19. stol. (DR 5660; R 54 025). **Houska** (o. Česká Lípa) - J. Richter (R 9983). **Hradec nad Moravicí** (též Grätz, o. Opava) - Ad. Kunike (DR 5513). **Hrádek** (???) - V. Berger kresleno 1802 (R 37 836; R 37 835). **Hrádek** (??? Vítkův nebo Karlův?) - Řeh. Greger (Ansicht der Ruine Hradec an der Moldau in Böhmen R... tak!). **Hrubá Skála** (o. Semily) - Jos. Richter (R 75 628). **Hrubý Rohozec** (o. Semily) - Langhans (R 60 850). anonym německý 19. stol. (DR 5671). **Hrušovany nad Jevišovkou** (též Grussbach, o. Znojmo) - Ad. Kunike (DR 5516). **Hukvaldy** (též Hochwald, o. Frýdek-Místek) - A. Haun (R 55 546). Ad. Kunike (DR 5524). **Cheb** (též Eger, o. týž) - J. Rybička (R 75 971). Emil Höfer, Darmstadt (R 49 155; DR 5343; B 3388). anonym český 19. stol. (DR 5488). K. F. Bonin (DR 7226). V. Berger kresleno 1800 (R 37 837). anonym německý 19. stol. (R 6610 v.f.). **Chlum** (též Kulm, o. Sokolov?) - anonym německý 19. stol. (DR 5652). **Chlumitz** (???) - M. Merian (Schloss Chlumitz R 65 009). **Choltice** (o. Pardubice) - anonym německý 19. stol. (DR 5587). **Chotek** (snad Choteč o. Jičín?) - Langhans (R 60 847). **Chřtěl** (též Křitsch, o. Plzeň - sever) - Jul. Malowetz (R 61 616). **Javorník** (též Johannesberg, o. Šumperk) - Řehoř Greger (DR 5512). J. G. Martini (R 61 872). **Jemniště** (o. Benešov) - A. Pucherna (R 68 954). A. Pucherna kresleno 1802 (R 2648). **Jenčov** (též Gindow, o. Kladno) - Jos. Richter (R 75 647). V. Berger 1804 (R 37 887; R 37 888). **Jenštejn** (o. Praha - východ) - P. Röhrich (R 69 752). P. Röhrich 1795 (R 69 753). V. Berger kresleno 1795 (DR 5606). A. Pucherna (R 68 992; R 2505). A. Pucherna kresleno 1795 (R 9706). **Jestřebí** (též Habichstein, o. Česká Lípa) - anonym německý 19. stol. (DR 5355; DR 5325). A. Pucherna (R 68 974). A. Pucherna 1797 (R 9715). Frommel a Winkles (R 48 454; B 3388; DR 441). **Jezeří** (též Eisenberg, o. Most) - A. Kunike (R 60 826; R 60 824; DR 5526). E. Kutschera, Žatec (DR 5007; R 8887). A. Mánes (G 3290). A. Haun (R 55 506). V. Berger kresleno 1804 (R 37 822; R 37 823). **Jičín** (též Gitschin, o. týž) - anonym německý 19. stol. (DR 5663). **Jindřichovice** (též Heimirichgrün, o. Sokolov) - anonym český 19. stol. (R 69 089). **Jindřichův Hradec** (též Neuhaus, o. týž) - Gott. Haase Söhne (R 53 445). A. Haun (R 55 508). anonym německý 19. stol. (DR 5441). **Jirny** (též Girna, o. Praha - východ) - anonym český 19. stol. (R 69 114). **Jivno** (též Hiwna, o. Rakovník) - V. Berger kresleno 1803 (R 37 834; R 8429). **Kaceřov** (o. Plzeň - sever) - Josef Harnisch kresleno 1846 (R 55 425). M. Merian (R 65 007). **Kamýk** (o. Litoměřice) - P. Röhrich (R 69 742). J. Glanz (R 52 809). G. Schröpfer (Nordwestliche Ansicht von Kamaik DR 5505). **Karlova Koruna** (o. Hradec Králové) - A. Kunike (R 60 828). **Karlštejn** (o. Beroun) - Ant. Balzer (R 16 030; R 16 031). Antonín Balzer 18. stol. (R 180 122). J. Farský (kaple sv. Kříže na Karlštejně R 45 920). A. Pucherna 1797 (R 9713). Antonín Mánes 19. stol. (R 154 243). Petr Franza (R 48 231). A. Fesca (Karlštejn od severozápadu DR 4942; Ansicht von Nordost R 46 116). R. Fetter (R 12 079). K. Postl (R 2482 v.f.; DR 327 v.f.). K. Wiesner (B 3388). anonym německý 19. stol. (DR 5370). B. Schwartze (R 74 824). **Kláštevec nad Ohří** (též Klosterle, o. Chomutov) - J. Patočka (R 64 434). **Klenová** (o.

Klatovy) - anonym německý 19. stol. (DR 5655). anonym český 19. stol. (R 69 084). F. K. Wolf 1804 (DR 5604). **Kokořín** (o. Mělník) - Frommel a Winkles (R 48 430; B 3388). A. Fesca (DR 5462; R 46 097). W. Klimek (R 57 881). **Koloděje** (Praha 9) - A. Pucherna (R 68 953). anonym německý 19. stol. (DR 5594). **Komorní Hrádek** (též Kammerburg, o. Benešov) - Jul. Malowetz (R 61 609). V. Berger kresleno 1805 (R 37 886). **Konárovice** (o. Kolín) - Jul. Malowetz (R 61 611). **Konopiště** (o. Benešov) - Jul. Malowetz (R 61 613). A. Kunike (R 60 802; DR 205). V. Berger 1802 (R 37 842). **Kopidlno** (o. Jičín) - Fr. Moticzka kresleno 1800 (R 59 265; R 59 261; DR 206). **Kosmonosy** (o. Mladá Boleslav) - V. Berger kresleno 1805 (R 37 802). Kost (o. Jičín) - V. Berger kresleno 1807 (R 37 895; R 37 894). A. Haun (R 55 512). **Kostelec nad Černými lesy** (též Schwarz Kosteletz, o. Kolín) - A. Pucherna (R 68 945). Jul. Malowetz (R 61 614). **Kostomlaty pod Milešovkou** (též Kostenblatt, o. Teplice) - Jul. Malowetz (Westseite des Schlosses Kostenblatt R 61 607; Ostseite des Schlosses Kostenblatt R 61 606; Nordseite des Schlosses Kostenblatt R 61 605; Innere Ansicht der Ruine Kostenblatt R 61 599; Einfahrt zur Ruine Kostenblatt R 61 598; Mittagansicht der Ruine Kostenblatt R 61 600). A. Fesca (R 46 112; DR 5452). F. K. Wolf kresleno 1797 (DR 1050). **Košťálov** (o. Litoměřice) - Jos. Fark (R 48 063). **Kounice** (též Kaunitz, o. Náchod) - A. Pucherna (R 68 950). **Krakovec** (o. Rakovník) - Jul. Malowetz (R 61 615). Jos. Richter 1788 (R 75 622). J. Harnisch 1838 (R 75 623). A. Fesca (R 46 099). A. Pucherna (R 68 989). A. Pucherna kresleno 1788 (R 9719). **Králův Dvůr** (též Königshof, o. Beroun) - Jul. Malowetz (R 61 612). **Krásný Dvůr** (též Schönhof, o. Louny) - anonym český 19. stol. (R 69 097). A. Pucherna (R 68 944). anonym německý 19. stol. (DR 5670). **Krupka** (též Graupen, o. Teplice) - anonym německý 19. stol. (DR 5372). Emil Höfer, Darmstadt (B 3388). L. Buquoi 1810 (R 40 726). V. Berger kresleno 1797 (R 37 892; R 37 893; DR 5605). **Krušovice** (o. Rakovník) - V. Berger kresleno 1803 (R 37 804; R 37 803). **Křemýž** (o. Teplice) - anonym německý 19. stol. (DR 5650; DR 5582). anonym český 19. stol. (R 69 074). **Křivoklát** (též Bürglitz, o. Rakovník) - A. Pucherna (R 68 994). A. Pucherna 1790 (R 9712). R. Wirl (R 9274). Ř. Greger (R 8105). V. Berger kresleno 1787 (R 37 900). A. Haun (R 55 514). C. Pluth (R 73 045). Ernst Grünewald (B 3388). Kroupa Jun. (R 10 190 v.f.). **Kumburk** (o. Semily) - A. Herzinger kresleno 1786 (R 54 026; R 54 053). **Kunětická Hora** (o. Pardubice) - A. Pucherna (R 68 990; R 9117). V. Berger (R 37 891; R 37 890). A. Kunike (R 60 813). **Kunštát** (o. Blansko) - Ad. Kunike (DR 5514). **Kynžvart** (též Königswart, o. Cheb) - Rinehliff (DR 5389). **Kyšperk** (též Chlumec, též Geysersberg, o. Teplice) - V. Berger kresleno 1800 (DR 5603). V. Berger kresleno 1806 (R 37 805; R 37 806). V. Berger kresleno 1807 (R 37 807). A. Fesca (DR 5453; R 46 111). **Landštejn** (o. Jindřichův Hradec) - Jos. Richter (R 75 627). **Laňškroun** (o. Ústí n. Orlicí) - anonym německý 19. stol. (DR 5293). **Lány** (o. Rakovník) - V. Berger kresleno 1795 (R 37 871; R 37 872). **Ledeč nad Sázavou** (o. Havlíčkův Brod) - V. Berger (Ledetsch von Süden R 37 874). V. Berger 1801 (Ledetsch von Süden R 37 873; R 37 811). **Lednice** (též Eisgrub, o. Břeclav) - A. Haun (Schloss Eisgrub von der Südseite DR 5552; Schloss Eisgrub mit Orangerie DR 5549; Schloss Eisgrub, Park-ansicht DR 5548; Schloss Eisgrub von der Nordseite DR 5550; Schloss Eisgrub mit der Kirche DR 5551). **Lemberk** (o. Česká Lípa) - Jos. Fark (R 48 060). **Lestkov** (též Eggenberg, o. Chomutov) - C. Kreutzer (R 56 600). **Leština** (též Lischna, o. Ústí n. Labem) - J. Patočka (DR 5476). **Liběchov** (též Liboch, o. Mělník) - anonym český 19. stol. (R 69 078). **Libeň** (Praha 8) - A. Pucherna (R 68 972). **Liběšice** (o. Litoměřice) - anonym český 19. stol. (R 69 013). **Liblice** (o. Mělník) - anonym český 19. stol. (R 69 107). **Liblín** (o. Rokycany) - anonym český 19. stol. (R 69 105). **Liboňany** (o. Louny) - anonym český 19. stol. (R 69 077). **Libochovice** (o. Litoměřice) - A. Pucherna (R 68

966). **Libofice** (o. Louny) - E. Kutschera, Žatec (DR 5013). **Libštejn** (o. Rokycany) - L. Kohl 1794 (R 56 334), W. Lang (R 49 897), A. Pucherna (R 68 952). **Libverda** (o. Liberec) - anonym německý 19. stol. (DR 5666). **Ličkov** (téz Litschkau, o. Louny) - E. Kutschera, Žatec (DR 6016). **Lichnice** (téz Lichtenburg, o. Chrudim) - P. Röhrich (R 69 755; R 69 757; Grundriss der Burgruine Lichtenburg R 69 756). **Lipnice nad Sázavou** (o. Havlíčkův Brod) - Jos. Richter (Lipnic von Süden R 75 625; Lipnic von Norden R 75 624), E. Franz kresleno 1846 (R 48 229), Fr. Moticzka kresleno 1790 (R 59 262; DR 207). **Litice** (o. Ústí n. Orlicí) - V. Berger kresleno 1797 (R 37 875; R 37 876), Ř. Greger (R 8918). **Litomyšl** (o. Svitavy) - anonym český 19. stol. (R 69 075). **Litvínov** (téz Horní Litvínov, též Oberleitensdorf, o. Most) - W. Hernes (R 53 954). **Lnáře** (téz Schlüsselburg, o. Strakonice) - V. Berger kresleno 1795 (R 37 813). **Lobkovice** (o. Mělník) - A. Pucherna (R 68 948). **Loket** (téz Elbogen, o. Sokolov) - V. Berger kresleno 1801 (R 37 889), A. Haun (R 55 518), F. X. Sandmann (DR 5494; DR 5406), Th. Fischer (DR 5465), Skala (DR 5440), C. Sussemitz, Darmstadt (B 3388), Ed. Gurk (DR 278), V. Morstadt (DR 5675; R 59 239; Elbogen von der Porzellanfabrik DR 5676; R 59 221; Elbogen von der Steinlohe R 59 223; Eingang in das alte Schloss in Elbogen R 59 237; Der Schlosshof zu Elbogen R 59 236), V. Morstadt 1835 (Elbogen von der Nordseite R 59 222), anonym český 19. stol. (R 58 969; DR 223), M. Merian (R 65 008), J. Rybička (R 75 970), anonym německý 19. stol. (DR 5617; DR 5354; DR 5310; DR 5302), J. Döbler (R 45 119), Jos. Skála (R 78 419). **Loučeň** (o. Nymburk) - V. Berger kresleno 1802 (R 37 814). **Loučná nad Desnou** (téz Wiesenberg, o. Šumperk) - anonym německý 19. stol. (DR 5704 v.ř.). **Lysá nad Labem** (o. Nymburk) - anonym český 19. stol. (R 69 111), V. Berger kresleno 1795 (R 37 878; R 37 877), anonym německý 19. stol. (DR 5653).

(pokračování přístě) M. Dusil

Už jste četli...?

Zvěřina, V. 1995: Pověsti hradů, zámků a zemanských sídel východních Čech. Vydala Nadace pro obnovu zámku Nedeliště. Výběr pověstí ze 121 východočeských panských sídel. Každé sídlo uvedeno krátkým úvodem s velmi stručnou historií. U některých sídel uveden jen jednovětý záznam pověstí. Publikaci lze objednat u autora (V. Zvěřina, Husova 8-I, 517 50 Častolovice).

J. Slavík

Archeologické fórum, archeologický diskusní sborník č. 4 1995. Vydává Archaia, společnost pro ochranu historického dědictví. Pod Děkanou 19, 147 00 Praha 4 - Podolí, 110 stran, cena 95 Kč, při zaslání oproti objednavce spolu s poštovným a balným 106 Kč. Hlavní témata: Zprávy o činnosti odborných pracovišť, Využití počítačů při terénním výzkumu a při zpracování jeho výsledků, Terénní archeologický výzkum.

Redakce

Z hradů, zámků a tvrzí

Ve správě Památkového ústavu v Českých Budějovicích je i **SHZ Jindřichův Hradec**, kde v loňském roce proběhlo dokončení oprav fasád a stěch gotického křídla a celková rekonstrukce barokní sýpky vyhořelé v 70. letech. Restaurování se dočkal honosný renesanční portál Adamova stavení, barokní gróta, nástěnné renesanční malby v tzv. Stříbrnici a započalo restaurování pozdně gotické malby mistra Žirovnického v Soudnici. Dokončeno bylo i restaurování v kapliče P. Marie od stejného autora. Počátkem jara se také vrátí z restaurování renesanční kovaná mříž studně - symbolická koruna pánů z Hradce. Od jara je také otevřena dolní zámecká zahrada. Od počátku tohoto roku je ve Španělském sále k vidění kolekce tapisérií, zapůjčených z arcibiskupského paláce v Praze (tento

palác díky statickým poruchám podloží bude od letoška celkově rekonstruován s náklady 443 mil. Kč), zvaná "Nová Indie", pocházející z 50. let 18. stol., kdy byly vyrobeny v pařížské královské manufaktuře. Počátkem sezóny bude otevřena další prohlídková trasa seznamující návštěvníky s románsko-gotickými sklepními prostory starého paláce. Návštěva všech okruhů vám zabere přibližně pět hodin.

O. Vacek

Zámek v **Hluboké nad Vltavou** byl poprvé slavnostně osvětlen 22. 7. 1995, podobně jako památky v mnoha světových městech. Zámek tzv. windsorského stylu byl zkušebně nasvícen již v létě roku 1994, kdy francouzští projektanti z Electricité de France vypracovávali studii jeho osvětlení. Společnost IČE podle této studie vypracovala projekt, podle něhož na hlubocký zámek svítí 150 světel o celkovém výkonu 25 kilowatt. Pořízení celého systému světel pro zámek stálo přibližně 1,7 milionu Kč. Od léta 1995 svítí každý večer v okolí zámku 34 zářivek a 116 reflektorů tzv. místního nasvícení, které se po půlnoci mění na dálkové.

V roce 1995 byla v zámku v **Horšovském Týně** rozšířena stálá expozice o dvě nové prostory: ve velkém rytířském sále je instalována portrétní galerie českých knížat a králů, v sousední místnosti je Salon grafiky. Historie souboru portrétů českých panovníků začíná na zámku v Jindřichově Hradci, kde byl založen někdy za posledních pánů z Hradce. Když roku 1691 vymřeli po meči Slavatové z Jindřichova Hradce, byl do dědictví zahrnut i reprezentativní cyklus 60 obrazů českých panovníků. Smlouvou bylo dědictví rozděleno na 5 dílů. Jeden z nich připadl Marii Karolině, manželce hraběte Trauttmansdorfa, a tím se část portrétní galerie dostala na zámek v Horšovském Týně. Na Jindřichově Hradci byly zbývající části doplňovány, ale r. 1773 zámek vyhořel, takže nejpočetnější kolekce se dochovala na Horšovském Týně. 21 obrazů začíná Krokem. Přemyslem a Libuší a končí Vladislavem II. Postavy jsou v životní velikosti. Poněkud menší velikosti i počtem je cyklus Habsburků, 12 obrazů zahajuje Rudolf I. a ukončuje Ferdinand II. V Salonu grafiky je vystaveno několik cenných souborů z překvapivě bohatého zámeckého fondu, které nebyly dosud prezentovány veřejnosti a které se týkají korunovačních průvodů a slavností, významných osobností, mytologických a biblických výjevů a topografických pohledů. V roce 1996 bude otevřen na horšovotýnském zámku čtvrtý prohlídkový okruh: výchozí místností se stane nedávno zpřístupněná jízdárna. Nový okruh povede okružní obrannou chodbou, která zůstala skoro celá zachovaná ve středověké podobě. Okruh bude končit v purkrabském paláci na druhém nádvoří, kde bude instalována další expozice. Intenzivně se pracuje na statickém zabezpečení a rekonstrukci Erbovního sálu, který je největším renesančním sálem v západních Čechách. Připravuje se také rekonstrukce unikátního letohrádku, vybudovaného na dřevěných krakorcích na vrcholu gotické obranné zdi. Počítá se též s rekonstrukcí renesanční zahrady, která patřila k největším v zemích Koruny české a s opravou první lořetánské stavby u nás.

z tisku Z. Blaheta

Když před 50. lety osvobodili sovětští vojáci středověký hrad **Sovinec** (okr. Bruntál), našli v jeho sklepeních velké zásoby francouzského koňaku a vína, ukryté německou posádkou. Po bujaré oslavě vítězství hrad vyhořel a sklepy byly zavaleny troskami. Pro další generace tak zůstalo mnoha legendami opředené podzemí hradu zahaleno rouškou tajemství. Až teprve nedávno narazili dělníci, kteří v purkrabství Sovince prováděli rekonstrukci podlah, na klenby podzemních místností, které nebyly dosud nikde zaznamenány. Podle sovineckého kastelána P. Schöffera není vyloučeno, že jsou součástí dosud neprozkoumaného podzemního labyrintu. Z důmyslného podzemního systému je známa pouze dvouseťmetrová chodba, která ústí v hradním příkopu. Archeologický průzkum pomocí speciálního georadaru bude zahájen pravděpodobně na jaře r. 1996.

Krádeže na našich zámcích pokračují. Pořádnou ránu provedli zloději 24. 10. 1995 v depozitáři Okr. muzea Litoměřice na zámku v **Ploskovicích** (okr. Litoměřice). Pachatelé ukradli starožitné exponáty v hodnotě 200 000 Kč. Ještě větší škoda byla způsobena zámku v **Jaroměřicích n. Rokytou** (okr. Třebíč). V noci na 13. 11. 1995 ukradl neznámý pachatel dva obrazy v hodnotě 5 milionů Kč. Zloděj si přistavil žebřík, rozbil okno a vnikl do modrého salónku, odkud vzal 3 obrazy. Při útěku však ve zmatku prošlápl nejcennější dílo, olej v hodnotě 5 milionů, a odhodil jej. Zřejmě již v té době zpozoroval kastelána, kterého na vloupání upozornilo signalizační zařízení. První zmizelý obraz od neznámého autora z 19. stol. je nazván *Krajina s čápy*, druhý olej s názvem *Italské město s pobřežím je signován Moja 1837*.

z tisku J. Hrnčíř

Kamenný Dvůr (okr. Sokolov). Ve středu 7. 2. 1996 vyhořela část krovu opuštěného zámku, který je dnes útočištěm pasáků, dozírajících odtud na své ovečky u silnice E 48. Vzniklá škoda byla vyčíslena na 20 tisíc Kč. Objekt je v havarijním stavu, jsou z něj rozkrádány prkna a trámy podlah, cihly a střešní krytina. V zámeckém parku je též zrušena hrobka Haasů z Hasenfelsu, kdysi majitelů porcelánky v Horním Slavkově a v letech 1921 - 1945 též držitelů velkostatku Bítov na jižní Moravě. V interiéru jižního křídla je mj. poškozen prostor (barokní?) kuchyně s hřebínkovou klenbou. Zámek po 2. svět. válce krátce drželo město Kynšperk n. Ohří, v 50. letech sloužil armádě, která tu zanechala nástěnné malby s dělostřeleckou tematikou, hodné Černých baronů. Koncem 80. let se dítal předmětem spekulace a patrně je i nyní, kdy patří Čechoameričanovi Kryzlovi, hlášenému, ale nedosažitelnému v Č. Budějovicích. Město Kynšperk se poč. 90. let soudilo o restituci zámku, ale dnes kvůli dezolátnímu stavu navrhuje demolici. S ní údajně počítá i projektovaná dálnice. Obnova zámku by si vyžádala přes 120 milionů korun.

Hřebený (okr. Sokolov). Z iniciativy Okr. muzea v Sokolově provedl v červenci 1995 J. Klsák, archeolog muzea v Karlových Varech, I. etapu archeologického výzkumu, a to na příjezdové cestě u věže zámku. Na JV straně proti věži byla v kořenech aleje nalezena hradba. Terasa u paty věže obsahuje navážku 19. století. Letos má výzkum pokračovat hledáním původní brány. Již v květnu 1995 provedlo muzeum Sokolov fotodokumentaci zbytků výzdoby zámecké kaple. Výzdoba se v ruině objevila během chátrání. Muzeum též 12. 7. 1995 ze špalety kruhového okna v zámecké kapli zachránilo vzorek omítky s fragmentem gotické malby. Od léta 1995 vyvíjí soukromou iniciativu na záchranu alespoň přizemí a sklepů trosk zámeckého paláce, vyhořelého r. 1985. Zd. Drobný z Habartova, zakladatel nadace Pandax a býv. vedoucí opravy zámku z let 1979 - 1980.

J. Brtek

Horní Maršov (okr. Trutnov). Opuštěný zámek Černínů, naposledy sídlo výchovného ústavu pro nezletilé, se obec již druhý rok snaží prodat za necelých 18 milionů Kč. Investice se odhadují na nejméně 40 milionů, údržba stojí obec 150 tisíc korun ročně.

Žacléř (okr. Trutnov). Zámek vídeňských jezuitů a později textilního podnikatele barona Zilvara ze Silbersteinu, sloužící v 70. - 90. letech jako internát učnic, ubytovna polských dělnic a škola v přírodě, chce město prodat za odhadní cenu 14 milionů Kč. Zámek plní vandalové.

Bor (okr. Tachov). Zámek město r. 1991 nevhodně přenechalo firmě Ekotrans Moravia, která je dnes v konkurzu. Před jeho vyhlášením firma zámek prodala podnikateli z Ústí n. L. Petru Borčánymu. Ten objekt zastavil Komerční bance ve Frýdku-Místku za úvěr 72 milionů Kč a utekl do Thajska.

Rudník (okr. Trutnov). Novogotický zámek, po válce zkonfiskovaný rodině továrníka Klugeho, získala r. 1993 od obce za 3,7 milionu korun firma Bítov Trutnov. Kvůli ní tehdy obec nákladem 3,5 milionu vystěhovala ze zámku 10 rodin.

Firma chtěla zámek změnit na ozdravovnu pro tělesně postižené děti. Zámek zaplatila, ale od záměru upustila a r. 1996 ho prodala podnikateli z Říčan u Prahy.

Děčín. 10 m vysoká část JV obvodové zdi do výše 4. patra se 21. března 1996 v důsledku podmáčení z ucpané kanalizace zřítla. V loňském roce byla na zámku dokončena rekonstrukce střechy a krovů za 20 milionů korun.

Novinovým inzerátem je nabízena k prodeji blíže neurčená bývalá vodní tvrz na **Českolipsku** s pěti hektary pozemků za 2,6 mil. Kč. Informace na tel. 0416/4822.

Ústavní soud v Brně zamítl stížnost Michaela **Buquoye**, dědice po Karlu Jiřím Buquoyovi, na zamítnutí restituce velkého majetku v jižních Čechách. Michael Buquoy, který o restituci usiluje od r. 1990, může protest ústavnímu soudu podat znovu.

Jiří Kryštof **Podstatzky-Lichtenstein** usiluje o restituci majetku na jižní Moravě. Českého občanství se hodlá domáhat na ministerstvu vnitra ČR a u Evropské komise pro lidská práva při Radě Evropy ve Štrasburku.

z tisku J. Brtek

Naproti je zámek v **Mačicích** (okr. Klatovy) i s pozemkem o rozloze 18 657 čtverečních metrů, s rybníkem a zahradou. Prodej zprostředkovává firma Müller reality v Horažďovicích. Cena 2 950 000 korun. Firma Poch reality s.r.o. v Plzni nabízí zámek **Dražič** (západně od Bechyně) a přilehlé pozemky v ceně 12 240 000 Kč. Za "nízkou" (blíže nespecifikovanou) kupní cenu nabízí realitní kancelář Reela s.r.o. zámek **Luhov** (okr. Plzeň-sever) s kaplí, stájemi, sýpkou a parkem.

V. Chmelík

Zprávy z klubu

Rada

Jednání Rady KASu se koná v úterý 3. září 1996 od 17.00 hod. v prostorách ředitelství Západočeského muzea, Františkánská ul. 13. Dosud byla navržena tato témata k projednání: 1) aby autoři příspěvků do tohoto (sedmého) ročníku *Hlásky* měli následující ročník *Hlásky* zdarma a tento systém aby pokračoval i v dalších ročnících (netýká se rubriky *Zprávy z klubu*, kam podávají zprávy o své činnosti pobočkami pověřeni dopisovatelé). Návrh směřuje ke zvýhodnění těch členů klubu, kteří informace podávají, oproti těm, kteří je pouze přijímají. 2) aby náplň jednotlivých čísel *Hlásky* byla vždy pověřena jedna z poboček, což by mělo aktivizovat ty pobočky, příspěvky jejichž členů se v *Hláskách* téměř neobjevují. 3) rezignace na funkci pokladníka Rady KASu ing. Mikoty a výběr a volba nového pokladníka. Předsedové poboček (nebo pověřeni členové), jejichž zástupci se nebudou moci jednání účastnit, se vyjádří k uvedeným tématům písemně tak, aby jejich názor mohl být použit při hlasování (jeden hlas za každou započatou padesátku členů pobočky). Mohou také ještě podat doplňující návrhy.

Redakce *Hlásky* oznamuje, že bez výslovného přání autorů příspěvků neuvádí jejich tituly a pracoviště a nevrací nevyžádané rukopisy. Z důvodů technického zpracování jsou vhodně obrázky, jejichž jeden rozměr nepřesahuje 10,5 cm. Děkujeme za pochopení.

Nadace **České hrady** vydala další publikaci v edici *Zapomenuté hrady, tvrze a místa - Hrad Litice u Plzně*. Zájemci si ji mohou objednat na adrese: Nadace ČH, Doudlevecká 22, 301 36 Plzeň. Cena brožury 25 Kč + balné a poštovné.

Pobočka Brno

Brněnská pobočka Klubu Augusta Sedláčka, Regionální muzeum v Mikulově a Ústav archeologické památkové péče Brno se podílejí na přípravě výstavy a semináře na téma

"Kresebné a modelové rekonstrukce hradů, tvrzí a drobných středověkých opevnění". Seminář a následující vernisáž výstavy se budou konat v pátek 6. září v prostorách Regionálního muzea na zámku v Mikulově. Organizační příprava probíhá od 15. dubna. Se stručnou publikací referátů se počítá v ročence RegioM 96.

Pobočka Plzeň

Na jarní členské schůzi bylo za účasti 22 členů pro nezaplacení členských příspěvků vyloučeno 13 členů a přijato 12 členů nových. Plzeňská pobočka má tedy 150 členů, z toho 58 z Plzně. Ing. Mikota rezignoval na funkci pokladníka a dále proběhla volba funkcionářů pobočky. Zvoleni byli: předseda Miler, jednatel Rožmberský, pokladník Richterová, členové výboru: Anderle, Fritze, Čihák, Karel, Mikota, Nováček, Novobilský, Šinovský. Přítomným byla P. Šinovským nabídnuta účast na zájezdu na oslavy 650. výročí bitvy u Kresčaku, pořádaným skupinou Gotika (odjezd 21. 8., na týden, cena 3 a půl až 4 tisíc korun). Na závěr schůze přednesl dr. Břicháček zajímavou přednášku doprovázenou diaprozitem o problematice a výzkumu hradu Landštejna.

V sobotu 20. dubna se konala za téměř letního počasí jarní vycházka plzeňské pobočky do Horažďovic a na Prácheň. Organizátor akce, pan Smitka ze Svěradic, zajistil pro 42 členů a hostů, kteří se vycházky zúčastnili, nebývalý komfort. Na nádraží v Horažďovicích na nás čekal autobus, který všechny vyvezl až na Prácheň. Po cestě nám pan Smitka rozdál pro orientaci namnožené materiály (chronologie zdejšího osídlení, plány města a jeho opevnění, plán hradiště a hradu na Prácheň, vyobrazení Horažďovic z r. 1602, plány zámku ve městě a stručné dějiny místa). Po prohlídce Prácheň nás autobus odvezl do města, kde jsme mohli prohlédnout jinak

nepřístupný františkánský klášter s kostelem, kde byl obdivován honosný náhrobník pana Páty Švihovského z Rýzberka. Následovala prohlídka městských bran a opevnění a výprava se přesunula do zámku, kde shlédla sbírky místního muzea a obdivovala nástěnné malby ve velkém sále i architekturu jednotlivých zámeckých částí. Ve 13 hodin byli účastníci očekáváni starostou města Horažďovic panem Trékou na radnici, kde bylo pro členy klubu připraveno pohoštění, kniha a brožurky o Horažďovicích a další drobné dárky. Po hodinové přátelské rozpravě s představitelem města a vedením muzea se část účastníků odebrala opět do zámku, kde se krkolomnou cestou po půdách dostala až k vrcholu nedávno objevené kruhové věže (pan Smitka zajistil přenosné lampy), která se dochovala ve hmotě jednoho zámeckého křídla. Druhá část navštívila děkanský kostel sv. Petra a Pavla na náměstí, v němž je množství šlechtických náhrobníků. Poté se výprava rozdělila na několik skupin, které se individuálně vracely domů. Nezbyvá, než ještě jednou poděkovat organizátoru akce, členovi naší pobočky, panu Josefu Smitkovi, jehož obětavost a výkon jsou hodny našeho obdivu. Poděkovat musíme také horažďovické radnici, jejíž vztah k historii a k památkám je příkladný.

Členské schůzky spojené se schůzemi výboru pobočky, konané vždy první středu v měsíci od 16.00 hodin na Americké třídě v kanceláři ing. Fritze se budou nadále konat ve velkopopovické pivnici **Formanka** na náměstí Republiky (vedle samoobsluhy), kde se dosud odehrávala pouze společenská část schůzek. Po čtvrté hodině odpolední je totiž dům na Americké uzamykán a členové, kteří přijdou později, se na schůzku již nedostanou.

Knihovna klubu je přístupná po předchozí domluvě na tel. 7241420.

Opravená část horažďovického zámku

Informace z ostatních poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č.j. P/7 - 1142: 17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Cena 10 Kč.

Vychází čtvrtletně. Toto č. vyšlo v 1. červencové dekádě 1996. Šéfredaktor Petr Rožmberský (zást. RNDr. J. Miler, ing. P. Mikota).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Františkánská 13, 301 35 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění Magistrátu města Plzně.

Registrováno pod značkou OK ÚmP 23/1991. 300 výtisků.